

"Barn är barn"

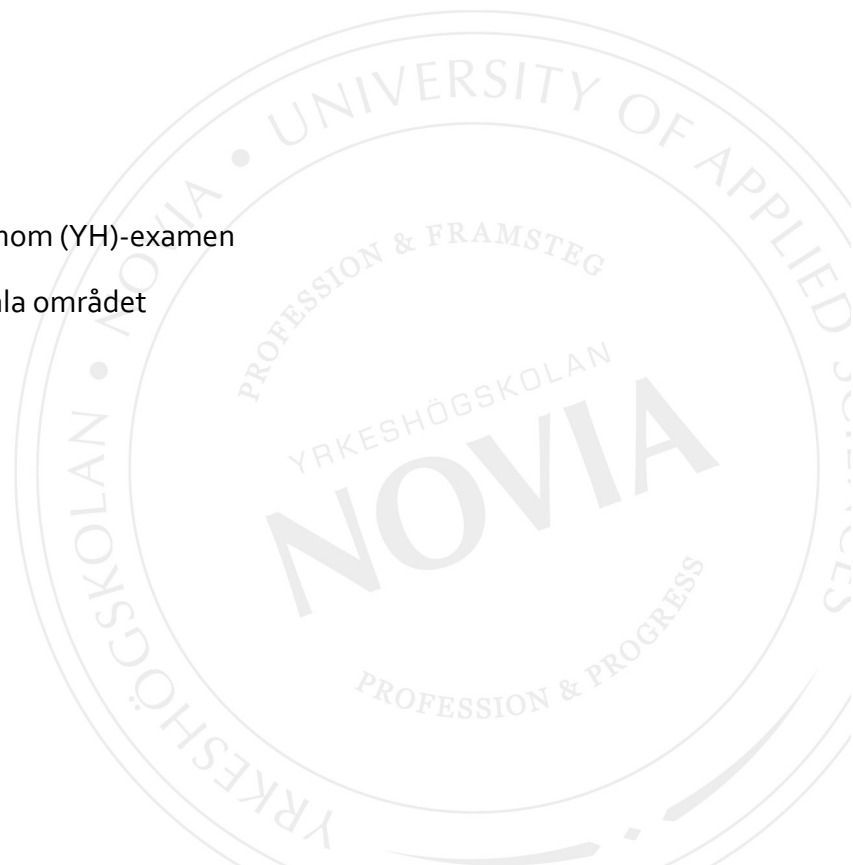
En kvalitativ undersökning om daghemspersonalen ser skillnader i adopterade barns utveckling jämfört med de icke adopterade barnen på daghemmen

Linda Lawast
Julia Pihlajamäki

Examensarbete för Socionom (YH)-examen

Utbildningen för det sociala området

Vasa 2018

EXAMENSARBETE

Författare: Linda Lawast och Julia Pihlajamäki
Utbildning och ort: Det sociala området, Vasa
Inriktningsalternativ/Fördjupning: Småbarnspedagogik och metodik
Handledare: Carita Blomström och Ralf Lillbacka

Titel: Barn är barn: En kvalitativ undersökning om daghemspersonalen ser skillnader i adopterade barns utveckling jämfört med de icke adopterade barnen på daghemmen

Datum: 02.05.2018

Sidantal: 38

Bilagor: 1

Abstrakt

I vårt examensarbete beskriver vi vilka faktorer som kan påverka adopterade barns utveckling. Vårt syfte är att se om det förekommer skillnader i adopterade barns utveckling jämfört med de icke adopterade barnen på daghemmet och vi utgår från daghemspersonalens erfarenheter. Vi använder oss av den kvalitativa undersökningsmetoden och vi har intervjuat sju informanter. I teoridelen behandlar vi adoptionsprocessen och barns utveckling i daghemsåldern samt skyddsfaktorer och riskfaktorer.

Resultaten som kommit fram i vår undersökning är att det kan förekomma skillnader mellan adopterade och icke adopterade barn. Det förekommer också stora individuella skillnader mellan adopterade barn. De adopterade barnen är ofta i behov av någon form av särskilt stöd, eftersom de ofta varit med om traumatiska händelser och svårigheter med språket är ofta vanligt i början. Vi har också kommit fram till att åldern vid adoption har en stor påverkan på barnets kommande utveckling.

Fastän vi kan se skillnader hos adopterade och icke adopterade är det också viktigt att komma ihåg att alla barn är individuella individer, samt att barns utveckling kan se väldigt olika ut oberoende om de är adopterade eller inte.

Språk: Svenska Nyckelord: Adoption, skillnader, utveckling, pedagoger

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Linda Lawast ja Julia Pihlajamäki
Koulutus ja paikkakunta: Sosiaalinen ala, Vaasa
Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot: Varhaiskasvatus ja menetelmät
Ohjaajat: Carita Blomström ja Ralf Lillbacka

Nimike: Lapset on lapsia: Kvalitatiivinen tutkimus mikäli päiväkotihenkilökunta näkee eroja adoptoitujen lasten kehityksessä verrattuna ei adoptoitujen lasten kehitykseen päiväkodeissa

Päivämäärä: 02.05.2018

Sivumäärä: 38

Liitteet: 1

Tiivistelmä

Opinnäytetyössämme kuvaamme mitkä tekijät voivat vaikuttaa adoptoidun lapsen kehitykseen. Tavoitteena on selvittää, esiintyykö eroja adoptoitujen lasten kehityksessä verrattuna ei adoptoituihin lapsiin päiväkotilasten kehityksessä ja katsomme tätä päiväkotityöntekijöiden kokemuksista. Tulemme käyttämään kvalitatiivista tutkintametodia ja olemme haastatelleet seitsemän päiväkotityöntekijää (ilmiantajaa). Teoriaosassa käsittelemme adoptioprosessia ja lasten kehitystä päiväkotiyössä, sekä suojatekijöitä ja riskitekijöitä.

Tutkimuksemme tulos oli, että eroja voi esiintyä adoptoitujen ja ei adoptoitujen lasten kehityksessä. Adoptoitujen lasten välillä esiintyy myös paljon yksilöllisiä eroja. Adoptoidut lapset ovat myös usein erityistuen tarpeessa, sillä lapset ovat usein joutuneet kokemaan traumaattisia tapahtumia. Alkuvaiheessa myös kielelliset vaikeudet ovat usein haaste. Tuloksessamme selvisi myös, että lapsen iällä adoptiohetkellä on merkittävä vaikutus lapsen tulevaan kehitykseen.

Vaikka näemme eroja adoptoitujen ja ei adoptoitujen lasten keskuudessa, on tärkeää muistaa, että kaikki lapset ovat yksilöitä. Lasten kehitys saattaa näyttää täysin erilaiselta riippumatta siitä, onko lapsi adoptoitu vai ei.

Kieli: Ruotsi Avainsanat: Adoptio, eroja, kehitys, pedagogit

BACHELOR'S THESIS

Author: Linda Lawast and Julia Pihlajamäki
Degree Programme: Social welfare, Vaasa
Specialization: Early childhood education
Supervisor(s): Carita Blomström and Ralf Lillbacka

Title: Children are children: A qualitative research if preschool workers see developmental differences between adopted and non-adopted children in preschool

Date: 02.05.2018

Number of pages: 38

Appendices: 1

Abstract

The aim of our thesis is to discover whether there are any developmental differences between adopted and non-adopted children in preschool. We have based the thesis on the experiences of seven preschool workers (informants). We have adopted qualitative research methods in our work. In the theory part of this thesis we address the adoption process, a child's development during the preschool years as well as both protective and risk factors.

The outcome of our investigation is that developmental differences can be found between adopted and non-adopted children. There are also differences to be found in amongst adopted children. Adopted children are often in need of some sort of special support having often experienced some form of trauma. Difficulties with language are often common at first. We have also come to the conclusion that the age at which a child is adopted greatly influences their future development.

Although we see differences between adopted and non-adopted children we need to remember that every child is an individual. A child's development can vary greatly irrelevant of whether they are adopted or not.

Language: Swedish Key words: Adoption, difference, development, pedagogue

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Syfte och problemprecisering.....	1
3	Adoption.....	2
3.1	Adoptionslagen	3
3.2	Adoptionsprocessen	4
3.3	Beredskapen inför att ta emot ett adopterat barn.....	6
4	Barns utveckling i daghemsåldern	6
4.1	Kognitiv utveckling under det pre-operationella stadiet	7
4.2	Motorisk utveckling	7
4.3	Socioemotionell utveckling.....	8
4.3.1	Målinriktade relationer	9
5	Skyddsfaktorer	9
5.1	Trygg anknytning.....	9
5.2	Resiliens	11
5.3	En trygg miljö.....	12
5.3.1	Tryggt daghem	12
5.3.2	Samarbete.....	13
5.4	Stabilitet.....	14
6	Risikfaktorer	14
6.1	Traumatiska händelser före adoptionen	15
6.2	Otrygg anknytning.....	16
6.2.1	Desorganiserad anknytning	19
6.3	Psyisk ohälsa	19
6.4	Anpassningsproblem.....	20
6.5	Svårigheter med identitetsformningen	20
6.6	Utanförskap i den nya kulturen.....	22
6.7	Svårigheter med språket.....	23
7	Sammanfattning av teoridelen	24
8	Metod och tillvägagångssätt.....	26
8.1	Undersökningsmetod.....	26
8.2	Val av informanter, datainsamlingsmetod och datasekretess	27
8.3	Analysmetod	28
9	Resultatredovisning.....	29
9.1	Anknytningen	29
9.2	Skillnader i adopterade barns utveckling	30
9.3	Skyddsfaktorer.....	32

9.4	Risikfaktorer.....	32
9.5	Traumatiska upplevelser och svårtolkat beteende.....	34
9.6	Adoptionsålderns betydelse.....	35
10	Slutdiskussion och kritisk granskning	36
	Källförteckning.....	39
	Bilaga 1	1

1 Inledning

Årligen adopteras flera hundra barn som kommer till en ny främmande miljö. Största delen adopteras inom landet men flera adopteras också internationellt. Därför tycker vi att det är viktigt som pedagoger att känna igen vilka skillnader som kan förekomma i adopterade barns utveckling, så att vi kan förebygga dessa och för att vi ska kunna ge det bästa möjliga stödet för barn i daghemmen. Det är betydelsefullt att komma ihåg att alla barn är individuella och alla utvecklas i sin egen takt. Men vi vill ändå se om det finns några märkbara skillnader då det är frågan om adopterade barn.

Vår undersökning kommer att göras som en kvalitativ undersökning eftersom vi anser att den metoden passar bäst när man ser på vårt syfte. Genom att intervjua daghemspersonalen och använda oss av öppna frågor får vi en bättre helhetsbild av hur personalen tänker och en djupare syn på hur de ser på adopterade barns utveckling.

Fastän andelen adopterade barn i barngruppen kan kännas liten så är andelen större om man också tar med alla barn som blivit omhändertagna och brådskande placerade. I detta arbete kommer vi ändå att endast fokusera på de nationellt och internationellt adopterade barnen. Alla dessa barn är i en liknande situation då de förflyttas till en ny miljö. I denna nya situation är det väldigt viktigt att barnen känner sig trygga och att de tillhör en gemenskap, vi har valt att benämna dessa faktorer för skyddsfaktorer. I vår undersökning har vi även valt att ta upp vilka svårigheter en adoption kan medföra för ett adopterat barn. Dessa faktorer benämns i vårt arbete som riskfaktorer.

2 Syfte och problemprecisering

Syftet med detta examensarbete är att se om det förekommer skillnader i adopterade barns utveckling då man jämför med de andra icke adopterade barnen på daghemmet. Vi avgränsar arbetet genom att vi kommer att utgå från pedagogernas synvinkel och vi vill få en syn på om de märker skillnader i adopterade barns utveckling i deras barngrupp. Vår undersökning grundar sig inte på barn som är adopterade från ett specifikt land, utan barnen kan vara adopterade från vilket land som helst. Då vi tror att det kan bli svårt att

hitta tillräckligt med informanter, när antalet adopterade barn per barngrupp på daghemmen kan vara liten. Vi gör inte heller någon begränsning i vilken ålder barnen vi studerar ska ha blivit adopterade. I vår undersökning kommer vi att besvara följande frågeställningar;

- Förekommer det skillnader i de adopterade barnens utveckling jämfört med de icke adopterade barnen? Om det förekommer skillnader, vilka är då dessa skillnader i de adopterade barnens utveckling?
- Finns det skyddsfaktorer som skyddar så att de adopterade barnen inte lämnar efter i sin utveckling?
- Finns det riskfaktorer som kan öka risken för att adopterade barn lämnar efter i sin utveckling?

Därmed kommer vi i teoridelen att börja med att beskriva adoption i allmänhet, där tar vi upp om adoptionslagen, adoptionsprocessen samt beredskap för att ta emot ett adopterat barn. Här vill vi ge läsaren ett underlag för adoptionsprocessen. Vi kommer också att behandla barnets utveckling i daghemsåldern, för att man skall få en allmän bild av barnets typiska utveckling i olika skeden. Efter det kommer vi sedan att berätta om skyddsfaktorer och riskfaktorer som kan förekomma hos ett adopterat barn.

3 Adoption

Finland har tre olika adoptionstjänsteorgan som sköter om internationella adoptioner; Interpedia, Helsingfors stads social- och hälsovårdssektor och Rädda Barnen. De nationella adoptionerna sköts av kommunens socialvård eller av en adoptionsbyrå. En adoption görs för att befrämja barnets bästa genom att barnet och föräldrarna får ett förälder-barn-förhållande vilket även framkommer i adoptionslagen (§1). Adoption kan man också säga att fungerar som en form av barnskydd, genom att barnet ges möjlighet att få börja på nytt och för det mesta har adoption en positiv effekt på barnet. Barnet ska även ges möjlighet att växa upp i ett hem med föräldrar. Det är viktigt att komma ihåg att varje barn är unikt och att varje barn har varit med om olika händelser innan de blir adopterade. Många barn har upplevt olika former av trauman redan som liten. Det största traumat för många av barnen är att de har skiljts från sin biologiska mamma. En del barn som blir adopterade har

också fått bristande vård eller levt på många olika anstalter tillsammans med andra barn. (Carlberg & Nordin-Jareno 2007, 29; Rädda Barnen 2018; Larsson u.å., 16-17; Adoptionslag 2012/22).

Adoption har minskat de senaste åren, om man jämför med år 2010 då det adopterades 485 personer, medan det år 2016 adopterades 355 personer. Största delen av de adopterade har varit i åldern noll till fyra och adoptionen har skett inom landet. År 2016 adopterades totalt 282 personer inom Finland medan totalt 73 adopterades från utlandet. De flesta som adopteras från utlandet kommer från Sydafrika följt av Thailand, Kina och Colombia. Vanliga adoptionsländer är även Filippinerna, Indien och Estland. (Statistikcentralen 2016). Enligt statistikcentralen var 35 barn av de som adopterats år 2011 barn som fått helt nya föräldrar. För den största andelen av dessa barn, det vill säga 22 barn, har adoptionen skett via Rädda Barnen. Alla barn som adopterats via Rädda Barnen år 2011 förutom ett barn har varit barn under ett år. Men fast antalet adopterade barn har minskat så har inte antalet omhändertagna noll till två åriga barn förändrats mycket under de senaste 20 åren och år 2011 var dessa 37 stycken. Antalet är mycket större om man dessutom tar med barnen i åldern noll till två år som blivit brådskande placerade, vilka år 2011 var 371 stycken. Sammanlagt placerades år 2011 17 409 barn utanför hemmen. (Kempainen, Kumpumäki, Pasanen, Tervonen-Arnkil & Timonen 2013, 60-61).

3.1 Adoptionslagen

Enligt adoptionslagen (2012/22) i Finland är meningen med adoptionen att barnen ska få möjlighet till ett förhållande med en förälder och man vill alltid barnets bästa (§1). Den vuxna som ansöker om adoption bör vara 25 år gammal och ifall man vill adoptera ett barn som är under 18 år får den som adopterat inte vara över 50 år (§6). Om den som adopteras är under 18 år behöver den som adopterar och den som adopteras ha en åldersskillnad på minst 18 år och det får högst förekomma en åldersskillnad på 45 år (§7). En gemensam adoption får inte heller ske mellan andra än makar (§9) och barnet måste var över åtta veckor gammalt förrän barnet får adopteras (§15). Efter att en adoption har fastställts har inte barnets tidigare föräldrar ansvar över barnet längre (§19).

Adoptionsföräldrarna har rätt till adoptionstrådgivning och den som tillhandahåller adoptionstrådgivningen ska ge stöd, hjälp och rådgivning ifall det finns behov. Adoptivföräldrarna behöver också vid behov få utrett i en viss omfattning ifall det finns behov av särskilda stöd eller hjälp hos adoptivfamiljen och adoptivbarnet (§25). Om man från Finland vill adoptera ett barn internationellt från en annan stat behöver den adoptionssökande söka om internationell adoptionstjänst (§31). Adoptionstjänsteorganens uppgifter är bland annat att vara med och stödja den adoptionssökande och se till att adoptionerna sker utifrån barnets bästa samt övervaka barnets rättigheter och se till att ingen drar ekonomisk nytta eller andra fördelar av adoptionen (§33). För att en adoption sedan fastställs behövs ett beslut göras av domstolen (§51) och i samband med detta kan domstolen göra ett beslut att ett minderårigt barn skall ha rätt att träffa eller hålla kontakt med sina biologiska föräldrar, man behöver dock också i denna situation utgå från barnets bästa (§58). (Adoptionslag 2012/22).

3.2 Adoptionsprocessen

Adoptionsprocessen är en lång process som kräver tid och tålamod. Vi har valt att kortfattat beskriva om nationella och internationella adoptionsprocessen för att få en bild av hur processerna ser ut. Men man behöver också vara medveten om att processen kan se väldigt olika ut vid olika tillfällen.

Vid internationell adoption inleds och avslutas processen med adoptionstrådgivning. Detta är en gratis tjänst och längden på adoptionstrådgivningen är oftast ett år och ordnas av den egna kommunens socialarbetare eller av socialarbetare som arbetar på lokalbyrån vid till exempel Rädda Barnen. De adoptionssökande får efter adoptionstrådgivningen ansöka om tillstånd för internationell adoption om de är klienter hos en adoptionstjänst. Tillståndet är sedan i kraft två år och efter det måste man ansöka om ett nytt tillstånd. Då tillståndet beviljats får de adoptionssökande skicka sin adoptionssökning till landet varifrån de önskar få adoptera. Den internationella adoptionstjänsten hjälper och stöder familjen under denna process. Det är också genom den internationella adoptionstjänsten som föräldrarna sedan får information om det utvalda barnet. Beslutet om att ett barn placeras i en utländsk familj fattas av myndigheterna i barnets ursprungsland och därefter får föräldrarna själva resa till

barnets ursprungsland för att hämta barnet. Adoptionsprocessen framskrider utifrån de lokala adoptionsmyndigheternas tidtabell och förstås också barnets. Väntetiden är varierande och man kan inte på förhand veta hur processen framskrider. (Interpedia 2018; Rädda Barnen 2017).

I adoptionsrådgivningen kartlägger socialarbetarna de adoptionssökandes situation och bedömer deras lämplighet och färdigheter att fungera som adoptivföräldrar. Till adoptionsrådgivningen hör även att förbereda föräldrarna och socialarbetarna stöder föräldrarna under hela processen. Adoptionsrådgivningens mål är också att hjälpa de sökande att bedöma den egna lämpligheten som adoptivförälder. Adoptionstjänsten stöder adoptionsföräldrarna under väntetiden och ända tills adoptionen fastställs, vid behov också efter det. Det är också adoptionstjänsten som planerar och ordnar besöksresan och resan då adoptivföräldrarna hämtar barnet från barnets ursprungsland. Under adoptionsrådgivningen går de sökande igenom väldigt personliga saker om sig själva och om sina olika livsskeden flera gånger tillsammans med socialarbetare. Förutom dessa erbjuds även frivilliga förberedandekurser eller gruppträffar för de kommande adoptivföräldrarna. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 70-72).

Uppföljning sker efter att barnet flyttat till adoptivfamiljen, adoptivrådgivningen fortsätter göra hembesök med hjälp av socialarbetaren som stöder och ger råd vid behov. Genom uppföljningen vill man stödja adoptivfamiljen och man delar nyheter om familjen till myndigheterna i barnets födelseland. Myndigheterna i barnets födelseland vill följa med hur barnet utvecklas och hur barnet har det i den nya miljön. Man redogör även för hur man löst problem, ifall sådana förekommit. Vid socialarbetarens besök bearbetar socialarbetaren även uppföljningsrapporter dit även bilder som beskriver familjens vardag tas med. Det är även vanligt att kontaktländerna också vill att adoptivfamiljen ska skriva rapporter. Även efter uppföljningen erbjuds adoptivfamiljen stöd och hjälp. (Interpedia 2018).

3.3 Beredskapen inför att ta emot ett adopterat barn

Vid adoption behöver adoptivföräldrarna vara väl förberedda och befinna sig i en livssituation med goda resurser, för att föräldrarna ska kunna ge adoptivbarnet en god barndom samt ungdom och stöda barnet även långt in i vuxenlivet. Med hjälp av adoption vill man hjälpa barn som inte har det möjligt att bo i familj och man vill undvika långvarig vård på anstalt i hemlandet. Den adoptionsökande bör även vara flexibel, klara av att leva i ovisshet samt klara av att samarbeta i väntetidens olika skeden. (Rädda Barnen 2018).

Vid adoption är det också viktigt att adoptivföräldrarna bearbetat egna förluster innan de kan erbjuda adoptivbarnet en lämplig miljö att växa upp i. Förluster som föräldrar kan behöva bearbeta kan vara till exempel barnlöshet. Adoptivföräldrarna behöver även vara fysiskt och psykiskt friska. Adoptionsprocessen kan bli kostsam, eftersom adoptionsprocessen medför flera olika slag av avgifter. (Interpedia 2018).

För att få adoptionsbidrag, moderskapsunderstöd, föräldrapenning och faderskapspenning vid internationell adoption bör adoptionen ha skett via en internationell adoptionstjänst och tillståndet för adoptionen behöver ha beviljats av nämnden för adoptionsärenden. Ifall man inte anlitat en adoptionstjänst finns det i flesta fall ändå möjlighet för hemvårdsstöd och barnbidrag då barnet är under treårsålder. Vid nationell adoption har man rätt till FPA:s förmåner. (Kela 2017).

4 Barns utveckling i daghemsåldern

När barnet är i daghemsåldern sker den största utvecklingen i livet. Daghemsbarn klarar av väldigt mycket utan sina föräldrar och andra vuxna, barnet har också många livserfarenheter med sig i bagaget, om man jämför med ett nyfött barn. Barnet har skapat relationer till någon nära eller några nära personer, detta är en relation som även finns när barnet och den nära befinner sig på olika ställen. Leo Vygotskij anser att ett barns utveckling varierar stort utifrån barnets kulturella- och uppväxtmiljö som de växer upp i. (Lindgren, Pramling & Säljö 2017, 75, 83).

4.1 Kognitiv utveckling under det pre-operationella stadiet

En känd schweizisk forskare inom den kognitiva utvecklingen är Jean Piaget och enligt honom indelas barnens utveckling i fyra stadier enligt åldern. Vi har valt att nämna det andra stadiet eftersom att det stadiet tar upp barnets utveckling i två- till sexårsåldern, vilket lämpar sig till vår undersökning. (Lindgren, Pramling & Säljö 2017, 81-82).

I den Pre-operationella stadiet börjar barnen i daghemmet kunna sköta saker oavsett vad man gör med dem tankemässigt. Deras tankegång har börjat bli symbolisk vilket man ser hur barnen använder sig av fantasin och språket. De ser på världen runtomkring enbart från deras egen synvinkel, vilket innebär att deras sätt att tänka är ur ett egocentriskt perspektiv. Med tiden kan de ändå börja lära sig att se saker och ting från ett annat perspektiv, de kan börja förstå hur andra känner och tänker. Det som kännetecknar det pre-operationella sättet att tänka är centrerung, egocentrism, konservation och reversibilitet. (Lindgren, Pramling & Säljö 2017, 82).

Det välkända exemplet inom konservation är när man har två glas med vatten som är lika stora. Man tömmer först det ena glaset med vatten i ett glas som är bredare och lägre. Det andra glaset med vatten tömmer man i ett glas som är högt och smalt. Näst intill alla barn som är yngre än fem eller sex år anser att glaset som är smalare och högre innehåller mera vatten än det andra. (Lindgren, Pramling & Säljö 2017, 82-83).

4.2 Motorisk utveckling

Barnets motoriska utveckling skiljer sig mycket från att barnet är tre till sex år. Det som en treåring kan uppleva som en verklig utmaning är för en sexåring vardag. Som att gå i trappor, klättra, knyta skorna eller springa. Som i alla andra utvecklingar skiljer sig utvecklingen från barn till barn. Det finns en viss skillnad mellan pojkar och flickor inom grovmotoriken, pojkarna är för det mesta längre än flickorna i denna ålder, de tappar spädbarnsfettet tidigare än flickorna och pojkarna har också mera muskler jämfört med flickorna. Flickorna i sin tur förlorar mjölkttänderna tidigare och deras skelett utvecklas snabbare än pojkarnas. Normalt har flickorna i fyraårsåldern bättre finmotorik och koordination än pojkarna, medan pojkarna för det mesta är bättre på de grovmotoriska färdigheterna vilket innebär att de är bättre på att slå och kasta. Dessa skillnader kan dock i vissa fall också handla om att de har övat, har ett intresse eller får en uppmuntran om att göra dessa saker och i sin tur blir de också bättre. (Lindgren, Pramling & Säljö 2017, 79).

En motorisk utveckling som förbättras drastiskt under daghemsåldern är finmotoriken. Skillnaden mellan en treårings och en femårings finmotorik är stor. En treåring kan ha svårt att få fast sin dragkedja och knäppa sina knappar på ytterkläderna medan en femåring för det mesta har förmågan att klä på sig själv och de kan även använda sig av verktyg som sax, penna och bestick. Det är också i femårsålder man märker vilken hand som är mera dominant än den andra, om barnet är höger eller vänsterhänt. Trots att finmotorikens utveckling är snabb i fem årsålder så kan de ha större problem med dessa än de grovmotoriska rörelserna. Med de finmotoriska rörelserna krävs små kropp- och muskelrörelser vilket kan vara svåra eftersom att nervsystem och muskler inte ännu är fullt utvecklade. (Lindgren, Pramling & Säljö 2017, 80-81).

För ett adopterat barn kan den motoriska utvecklingen se lite annorlunda ut. Barn som är adopterade kan vara sena i den motoriska utvecklingen särskilt när det gäller grovmotoriken. Detta beror ofta på att de adopterade barnen inte har haft samma möjlighet till att stimulera och att träna upp den grovmotoriska färdigheten. Det kan hända att barnet inte har haft andra barn eller vuxna runt omkring dem som har gett dem möjlighet att leka med. Eller att de inte har haft chansen att få röra sig fritt på golvet och genom detta träna upp sin färdighet, utan barnet har befunnit sig i en spjäsäng nästan hela tiden. Därför kan man inte förvänta sig att ett ny adopterat barn ska kunna prestera på samma nivå som de andra barnen i samma ålder, de kommer ändå ofta ikapp de jämnåriga barnen efter några månader. Hos en del av barnen kan det även förekomma funktionsnedsättningar som man inte ser och som kan vara mycket svåra att diagnosticera. De internationellt adopterade barnens tillstånd enligt de medicinska rapporterna som gjorts i ursprungslandet kan både visa sig vara bättre eller sämre än vad som framgår. Man behöver också beakta de förutsättningar som gäller i landet där rapporten gjorts. (Rikshandboken 2015)

4.3 Socioemotionell utveckling

John Bowlby menar att det nyfödda barnet har ett naturligt behov av kontakt och närhet av andra personer, en följd till detta är att barnet inte kan avstå från att ansluta sig till någon vuxen person. Det är här barnet försöker att dra till sig den vuxna genom att visa ett leende eller genom att gråta. Det är också här som barnet försöker binda en anknytning till någon vuxen. Med tiden och när barnet blir äldre så kan barnet mer och mer klara sig själv genom att barnet själv kan röra på sig. Därför delar Bowlby in denna form av utveckling, det vill säga anknytningsutvecklingen i fyra huvudsakliga skeden med början från noll till två

månader. Som tidigare har vi också valt att ta med endast av det fjärde stadiet, vilket är målinriktade relationer som sker när barnet är i två års ålder och äldre, eftersom att vi har om daghemsbarnens utveckling. (Lindgren, Pramling, Säljö 2017, 86-87).

4.3.1 Målinriktade relationer

Detta stadie kallar Bowlby för målinriktade relationer, stadiet inträffar när barnet har fyllt tre år. Barnet är inte längre den passiva lyssnaren utan nu kan barnet själv börja det sociala samspelet exempelvis genom språket. Barnet klarar också med tiden mera av att avståndet med den vuxna som barnet har knutit an till blir större, detta kan vara när barnet lämnas till daghemmet för dagen. Barnen i denna ålder börjar också klara av att samspela med andra vuxna men också barn i deras egen ålder. De börjar även begripa andra människors avsikter och känslor på en enkel nivå, när barnet har lärt sig detta har också barnet lättare att förstå att deras behov inte alltid kan direkt bli gjorda utan att de kanske måste vänta en stund. (Lindgren, Pramling & Säljö 2017, 87-88).

5 Skyddsfaktorer

Då man ser på skillnader i adopterade barns utveckling är det också viktigt att vara medveten om de skyddsfaktorer som är viktiga för barnet och som förebygger så att det inte uppstår stora skillnader i deras utveckling. Därför har vi valt att beskriva en trygg anknytning, resiliens, trygg miljö och stabilitetens vikt, eftersom dessa är väldigt betydelsefulla för barnet och dess kommande utveckling senare i livet. Vi har valt att börja med att beskriva hur en trygg anknytning ser ut eftersom att anknytningen sker redan i barnets tidiga ålder.

5.1 Trygg anknytning

Det finns tre olika anknytningsmönster vilka är trygg anknytning, otrygg men organiserad anknytning och desorganiserad anknytning. Anknytningen är en betydande del i människans liv, anknytningen man får redan i början av livet kommer att avspeglas i

kommande relationer under hela livet. Därför tyckte vi att det är lämpligt att ta upp om anknytning och vad en bra anknytning är, senare kommer vi även att se på de övriga anknytningsmönstren.

En ny spädbarnsundersökning visar att spädbarn som bara är någon timme gamla väcker intresse i det sociala samspelet och omgivningen runt omkring sig och visar redan då också vad barnet behöver. Om barnet till exempel är hungrigt så börjar barnet skrika, så att människorna runt omkring märker att barnet behöver något. Föräldrarnas lyhördhet för barnets olika signaler samt förutsägbarhet för sina egna reaktioner på signalerna har stor betydelse om barnet utvecklar en trygg eller otrygg anknytning. Barnet kan utveckla samma typ av anknytning till båda föräldrarna men barnet kan också utveckla till exempel en trygg anknytning till den ena föräldern och en otrygg till den andra. (Broberg, Hagström & Broberg 2013, 49-56; Larsson u.å., 8-11).

Anknytning är den speciella och nära relation som finns mellan barnet och barnets föräldrar, men för en bra anknytning behöver relationen vara ömsesidig. Grunden till anknytningsteorin är att alla vi människor föds med en färdighet och ett register om hur vi skall göra för att sammankopplas med våra närmaste. Om barnet inte har getts möjligheten till stabila och trygga relationer redan från början i sitt liv kan det resultera i att barnet får allvarliga svårigheter i utvecklingen av personligheten. Anknytningsrelationens kvalitet utgör en stor del i om människan får ett bra liv och genom en god anknytning ökar också den sociala förmågan. Närheten som barnet känner i samspelet med den vuxna omvårdaren skapar grundläggande affekter och sinnesförmimmelser som utgör grunden för de mer komplexa känslorna. Om ett barn inte har haft en bra anknytning som litet kan det längre fram i livet leda till att man som förälder till egna barn har svårt att förenas med dem. (Grina 2015, 22, 24; Hart & Zetterström 2009, 20; Larsson u.å., 8-13).

Ett barn med en trygg anknytning känner att det alltid kan återvända till det trygga vid behov för att få beskydd. Barnet behöver denna trygga bas och känsla av trygghet för att kunna ge tid åt sin nyfikenhet och för att utforska sin omgivning. En trygg bas kan adoptivföräldrarna ge barnet genom att visa engagemang, vara tillgängliga och att de visar att de har intresse för barnet. Först då trygghetskänslan minskar slås anknytningssystemet på och barnet slutar nyfiket utforska omgivningen. Den trygga basen för föräldern byggs av barnet då det får tillräckligt med erfarenheter av att föräldern förstår, hör och vill hjälpa barnet. Genom dessa skapar barnet en flexibel relation till föräldern och då kan barnet växla mellan trygghetssökande och utforskande av omgivningen. När barnet har en trygg anknytning kan det också vara svårt för barnet att i början av livet göra saker och ting utan

föräldern. Man kan säga att det finns ett gummiband mellan dem och om gummibandet blir för spänt drar barnet sig tillbaka till föräldern eftersom att barnet vet att där är den trygga basen som barnet kan komma tillbaka till. (Broberg, Hagström & Broberg 2012, 51-52; Rikshandboken 2015, Adoptivbarns anknytning).

Barn med trygg anknytning protesterar i början då de blir lämnade med främmande vuxna i en främmande miljö men efter några veckor då barnet blivit bekväm med miljön och kanske hittat en favorit dagistant så känns det redan bättre. Då kan barnet söka tröst hos de vuxna som barnet känner sig mest tryggt med. Barnet kan vara avslappnat med en vuxen på daghemmet, barnet vill ha nära kontakt med pedagogen, pedagogen får delta i barnets lek, barnet håller koll var pedagogen är, barnet vågar be om hjälp, barnet är lekfullt med de vuxna och barnet har lätt att följa pedagogernas uppmaningar och förslag. Barnet lyder också och slutar med den förbjudna aktiviteten och visar tecken på skuld, skam och ånger. Barnet klarar också av olika övergångar av aktiviteter under dagens lopp och barnet visar positiva känslor då barnet kommer till daghemmet och blir bemött av pedagogerna. (Broberg, Hagström & Broberg 2012, 74-77).

5.2 Resiliens

När man ser på de adopterade barnens början i livet kan de ha varit med om flera svåra eller traumatiska händelser. Det betyder inte direkt att de kommer att drabbas av till exempel psykisk ohälsa i framtiden, bland annat eftersom att en del av dem har utvecklat resiliens, därför tycker vi att det är relevant att nämna resiliens i detta arbete.

Resiliens är en normal funktion eller god psykosocial funktion bland barn fastän de varit med om svåra förhållanden, så som stress eller risker. Fastän vissa barn utsätts för besvärliga uppväxtförhållanden betyder det inte att de inte kommer klara sig bra i livet, utan hälften av barnen klarar sig ändå bra. I dagens samhälle har dock media och forskning en tendens att uppmärksamma fall där det har gått dåligt istället för fall där det har gått bra, därför tror man ofta inte att det är en så stor andel barn som klarar sig bra som det egentligen är. Över hälften av de barn som utsätts för stress och risker får ändå inte stora psykiska svårigheter. Det är alltså frågan om barns förmåga att kunna undvika psykiska problem. Barn reagerar individuellt på olika former av risker och stress i livet. Resiliens finns som en fortlöpande process men även som ett engångsfenomen. Dessa blir ofta belysta utifrån de tre orden upprätthålla, återupprätta och förbättra. Det är betydelsefullt att

uppmärksamma riskbarnen som det går bra för och ta en inblick i psykisk motståndskraft och resiliens. För att i framtiden kunna ge bättre hjälp till alla framför allt till de barn som inte själva utvecklar resiliens. (Borge 2012, 15-16).

5.3 En trygg miljö

En trygg miljö för barnet är grunden till mycket. När barnet har en trygg anknytning till sina föräldrar har också barnet till stor del en trygg bas. Det är föräldrarnas uppgift att se till att barnet känner att han eller hon har en trygg bas att komma till. Genom att barnet har en trygg bas vågar också barnet utforska andra ställen och barnet känner inte sig osäker för hen vet att det finns en trygg bas att återvända till. (Broberg, Broberg & Hagström 2012, 44-45).

5.3.1 Tryggt daghem

Anknytningen är även viktig på daghemmen och det skulle vara viktigt att också daghemspersonalen skulle ha möjlighet att knyta an till barnen och skapa en god och trygg relation till barnen. Denna anknytning skulle vara grundläggande så att daghemspersonalen skulle kunna fungera som de trygga vuxna för barnet då barnet är på daghemmet. Här skulle det vara en fördel om barngrupperna skulle vara mindre och ett fungerande samarbete med föräldrarna är även viktigt. Det är också betydande att barnen får möjlighet att skapa nära relationer till några andra barn på daghemmet och att barnet erbjuds tröst om det behövs. Den tröst som ges behöver också ges på ett sådant sätt att barnet känner sig väl till mods och att trösten i första hand ges av den pedagog som barnet har knutit mest an med. Man behöver också komma ihåg att anknytningen till en ny person tar tid och det är nödvändigt att man ger denna tid. (Broberg A, Broberg, M & Hagström 2012, 278-279; Orrenius 2005, 25-27).

Utöver detta är det viktigt att även det finns rutiner på daghemmen och att de följs. Barn kan lätt känna sig otrygga om rutinerna inte följs. Vikarier, att barnet känner att han eller hon inte kan formulera sig eller att ljudnivån på daghemmet är för högt är även saker som barnen kan känna sig otrygga vid. (Edfelt 2017, 75-79).

I småbarnspedagogiken är det viktigt att lärmiljön är hälsosam, trygg och att den gynnar och utvecklar lärandet. Lärmiljöer i detta sammanhang är redskap, lokaler, metoder och platser som stärker barnets möjligheter till att lära sig, utvecklas och förbättra kommunikationen. Lärmiljöerna skall utarbetas så att de är ekologiska, ergonomiska, tillgängliga och så att barnet trivs i dessa miljöer, man behöver också tänka på att belysningen är bra och att utrymmen är fräscha. De skall inspirera barnen att lära sig, leka, uppleva och uttala sig genom konst. När alla i daghemmet har samma regler och vet hur man går till väga ger det en trygghetskänsla för barnen, också att man behandlar varandra med respekt och att alla på daghemmet har ett ansvar som är gemensamt skapar trygghet. Barnet skall ges möjlighet att ställa egna frågor och frågorna som barnet ställer skall också bli besvarade. För att daghemmet skall vara tryggt skall också redskapen och områden barnen vistas på vara trygga. (Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2016, 31-32).

5.3.2 Samarbete

Att daghemmet och vårdnadshavarna har ett bra samarbete har en stor betydelse i hur bra småbarnspedagogiken fungerar. Syftet med samarbetet är att personalen och vårdnadshavarna skall stödja barnet tillsammans så att det utvecklas, växer och lär sig på ett så tryggt och sunt sätt som möjligt. När det gäller fostran skall också ett samarbete finnas och då skall det vara uppbyggt på en jämbördig kommunikation, en gemensam respekt och förtroende. Sedan skall också målen, värderingarna och ansvaret diskuteras noggrant inom personalen men också tillsammans med vårdnadshavarna. Samarbetet mellan daghemspersonalen och vårdnadshavarna är speciellt viktigt i de olika övergångsskedena. När barnet skall övergå till förskola eller när barnet skall byta daghem. Enligt lag om småbarnspedagogik 19.1.1973/36 skall barnets vårdnadshavare ha möjlighet att få vara med och utveckla och planera målen man sätter för barnet inom småbarnspedagogiken §7b. (Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2016, 33; Lag om småbarnspedagogik 1973/36).

5.4 Stabilitet

Stabiliteten i den nya familjen är viktig för det adopterade barnet, eftersom många barn som ges till adoption överges genast från förlossningsavdelningen. Då har redan en relation skapats mellan barn och mor under graviditeten som då avbryts. Barnets färdighet att klara av förändringen är mycket begränsade, eftersom ingen skyddande modersinstinkt ännu bildats och stress kan vara skadligt för barnets kropp som ännu inte utvecklats. Här borde man förebygga möjliga traumatiska situationer som kan uppstå, då dessa kan påverka barnets hjärna som utvecklas samt barnets sinnestillstånd. (Kemppainen, Kumpumäki, Pasanen, Tervonen-Arnkil & Timonen 2013, 61-62). Men de internationellt adopterade barnen som inte har behövt vara länge på anstalter av olika slag har lika möjligheter att ansluta sig till sina adoptivföräldrar som de barn som inte är adopterade. (Carlberg, Nordin-Jareno 2007, 47).

Barns gynnsamma utveckling sker i ett nära samspel med de vuxna som alltid finns närvarande. Barn behöver få känna att det väcker glädje hos vårdaren, känna att de är saknade och älskade. Det är även av stor betydelse i vilket skede av barnets utveckling det livsviktiga samspelet mellan den nära vuxna bryts och först då barnet skapat en relation till en trygg vårdare kan barnet så småningom börja bearbeta det som barnet varit med om. En hållbar relation är också viktig för barnet eftersom barnet behöver någon som känner igen när barnet mår dåligt och som vet vad barnet tycker om och inte tycker om. Vid förflyttningen då barnet förflyttas till adoptivfamiljen är det också viktigt att beakta barnets behov och säkerhet. Förflyttningen ska även förberedas så småningom och enligt Varilon Eskos studie skulle en förflyttning till den nya adoptivfamiljen under barnets första halva levnadsår vara den mest lämpliga tiden för barnet. (Kemppainen, Kumpumäki, Pasanen, Tervonen-Arnkil & Timonen 2013, 62-63).

6 Riskfaktorer

Flera adoptivbarn utvecklas väl med god självkänsla och med god psykisk hälsa, samtidigt hör de också till den mest psykiskt belastade gruppen, eftersom adoptivbarn i många fall varit med om svåra eller traumatiska händelser redan före adoptionen. Det är också vanligt att yngre barn visar mindre avvikelser än barn i tonåren men det har flera gånger visats att ett barn som haft en dålig kroppslig hälsa vid ankomsten snabbt kunnat förbättras, men problem kan uppstå senare med till exempel tidig pubertet. Ifall barnet lidit av tidig

undernäring kan detta också öka risken för fetma senare i livet men genetiska förhållanden inverkar också. Det har även visat sig att adopterade barn senare i skolålder också haft språksvårigheter samt svårigheter på grund av hyperaktivitet och koncentrationssvårigheter. Det finns också ett flertal internationella studier som har kommit fram till att de som är adopterade har en större chans att utveckla beteendeproblem under deras tonår, framför allt adopterade pojkar. (Statens offentliga utredningar 2003:49, 11-12; Carlberg, Nordin-Jareno 2007, 19-20).

Andra riskfaktorer som verkar förekomma hos adopterade barn och som vi även har valt att ta upp närmare om är utanförskap i den nya kulturen och svårigheter med identitetsformningen. Anpassningsproblem och beteendestörningar kan även förekomma hos adopterade barn, samt olika typer av funktionsnedsättningar kan också förekomma. Vi kommer även att närmare se på anknytningen och hur bland annat en otrygg anknytning kan se ut.

6.1 Traumatiska händelser före adoptionen

Ordet trauma innebär skada och uppdelas i fysiska och psykiska trauman. Fysiskt trauma kopplas i första hand med att hjärnan har skadats. Detta kan vara via någon sjukdom eller olycka. Med psykiska trauman menas att man levt under svåra omständigheter en längre period och på grund av detta fått psykiska och kroppsliga tecken av diverse former. (Edfelt 2017, 149). De traumatiska händelserna kan se mycket olika ut hos de adopterade barnen och de kan ha varit med om olika traumatiska händelser före adoptionen. Förutom att de varit med om separationer från till exempel den biologiska modern så har de också kunnat vara med om undernäring, bristande stimulans, vanvård, kränkingsupplevelser, misshandel, sexuella övergrepp eller krigshändelser. Dessa händelser påverkar adoptivbarnets anpassning fortfarande flera år efter att barnet blivit placerat hos adoptivföräldrarna. Det kan även ibland vara svårt att bemöta barnet på rätt sätt, eftersom man sällan får veta någonting om vad det internationellt adopterade barnet varit med om före adoptionen. Vid en traumatisk upplevelse reagerar barnet med hjälplöshet eller skräck och händelsen är sådan att barnets vanliga anpassningsförmåga inte räcker till. (Lindblad 2004, 46-47; Statens offentliga utredningar 2003:49, 11-12).

Traumatiska händelsers effekt på barnet och hur barnet reagerar kan se olika ut beroende på händelsernas karaktär, hur barnet själv uppfattat händelserna och hurudan förmåga barnet har att stå ut med samt klara av påfrestningar. Ett vanligt symtom är att de traumatiska upplevelserna återupplevs i barnets tanke eller fantasi, vilket kan ta sig olika uttryck. Här är det vanligt att barnet visar starka känslomässiga reaktioner i sådana situationer som indirekt eller direkt kan påminna om traumatiska händelsen. Återspeglarna kan även synas i barnets lek, detta kan dock vara lekande och ha en bearbetande betydelse för barnet men det kan också vara tvångsmässigt och då minskar inte ångesten hos barnet. Barn kan också drabbas av tillbaka blickar om de varit med om traumatiska händelser, då trängs obehagliga minnesbilder fram hos barnet och blir medvetande. De obehagliga minnesbilderna kan bli väldigt intensiva då barnet till exempel ska gå och lägga sig. Detta kan i sådana fall leda till att barnet blir oroligt då barnet ska gå och lägga sig vilket ofta kan missförstås som en trotsreaktion. (Lindblad 2004, 47-48).

Det finns även andra reaktionsmönster som barn kan uppvisa efter traumatiska händelser som till exempel överkänslighet. Vid överkänslighet kan barnet vara mycket känsligt för olika ljud och på vakt för nya faktorer. Barnet kan även reagera med ett mera passivt symtom med att dra sig undan från jämnåriga och lekar. Barnet kanske inte leker på ett lika varierat sätt som de andra barnen och barnet uttrycker sina känslor mer begränsat. Men också sexuella beteenden kan vara ett symtom och det är även bra att komma ihåg att barn även kan visa kroppsliga symtom efter traumatiska händelser, så som muskelsmärter, magont och huvudvärk. Dessa symtom är dock oftast övergående men ibland kan en traumatisk händelse forma en mer varaktig störning som då kan vara PTS (Posttraumatiskt stressyndrom). Detta syndrom utgörs av tecken som liknar mycket de symtom som vi beskrivit tidigare ovan och under denna rubrik 6.1. (Lindblad 2004, 49).

6.2 Otrygg anknytning

Många blir förvånade över hur orädda adoptivbarnen verkar vara. De kan hur lätt som helst sätta sig i olika avlägsna släktingars knän, orsaken till detta är att för dessa barn är skillnaden mellan deras släktingar och föräldrar liten. Det har att göra med att adoptivbarnen som ofta kan benämnas som "sociala" barn har en otrolig svårighet att känna tillit till andra människor. Många av dessa barn har i hela sitt liv fått chansa ifall varje ny

människa de möter på kan vara en ny grund i att känna trygghet, kärlek och tillit. Ifall barnet inte får en anknytning som är trygg kan detta leda till risken för att beteendeproblem i tonåren ökar och att stresståligheten minskar. (Carlberg & Nordin-Jareno 2007, 17; Larsson u.å., 31).

I studier där man jämfört adopterade barns anknytning och icke adopterade, har man kommit fram till att adopterade barn, som inte har bakom sig långa institutionsvistelser, skulle knyta an till adoptivföräldrarna på lika sätt som de icke adopterade. De adopterade är dock överrepresenterade med att ha ett otryggt anknytningsmönster och speciellt med att ha en desorganiserad anknytning. Skillnaderna minskar ju yngre barnet är vid adoptionen och ifall barnet haft möjlighet till en normal anknytningsutveckling med sina adoptivföräldrar. (Carlberg & Nordin-Jareno 2007, 57).

Den första tiden tillsammans med adoptivföräldrarna är viktig för att barnet skall få en bra anknytning. Genom att de nya adoptivföräldrarna ger barnet en trygg bas att växa upp i och som är ett ställe där de kan känna bland annat tillit. Eftersom barnet har tagits från en trygg bas med en omvårdnadsperson som barnet känner och en bekant miljö är det betydande att låta barnet sörja och få knyta an med sina adoptivföräldrar. Det kan vara att barnet inte är van med kroppskontakt då är det för adoptivföräldrarna att acceptera det tills att barnet har vant sig. Andra barn kan sakna föräldraomsorg de som gör det kan utvecklas ojämnt. Genom att de inte har haft någon föräldraomsorg har de utvecklat överlevnadsvanor som kan utifrån verka som om barnet är mera moget än andra i sin ålder. (Rikshandboken 2015).

Man kan säga att det finns två typer av otrygg anknytning det vill säga undvikande och ambivalent. Vid undvikande anknytning visar barnet inget behov av föräldern som trygg bas. Ettåriga barn som visar detta har i högre grad erfarenheter av ett samspel med föräldern där det visats att hen inte är så bekväm eller intresserad av barnets behov av närhet eller känslomässiga behov. Föräldern har inte lyssnat på barnet eller avvisat dess signaler. I denna anknytning lär sig barnet att inte visa behov av tröst och omsorg, utan visar det bara i riktigt katastrofala fall och håller behoven för sig själv. Barnen lär sig att bli självförsörjande och hanterar situationer som de inte är riktigt mogna för. Barnet blir ofta självständigt och har svårt att visa empati för andras känslomässiga behov. (Broberg, Hagström & Broberg 2013, 52-53).

Barnet är här inte bekväm med de andra barnen och utvecklar ingen speciellt känslomässig relation till pedagogerna, utan ber bara om hjälp vid behov. Inskolningen går ofta ganska smärtfritt. Barnen försöker klara situationer själva och är inte speciellt intresserat av känslomässiga relationer med varken kamrater eller pedagoger. Inom leken leker också barnet ofta själv eftersom att han eller hon är van att vara och klara sig ensam och kan uppföra sig som om hen inte skulle höra eller förstå den vuxnes vilja till kontakt eller samspel. Barnet går inte heller ofta efter någon pedagog för att visa vad han eller hon t.ex. har ritat eller byggt och kramar någon pedagog ett barn som har en otrygg eller undvikande anknytning är det i många fall att inte barnet kramar tillbaka och gör barnet det ser man att barnet är obekvämt. (Broberg, Hagström & Broberg 2013, 77-79).

Ambivalent anknytning utvecklar barn vars föräldrars samspel med barnen är mera oförutsägbart lyhört. Barnet har i detta fall svårt att säga om och hur föräldern kommer att svara på dess signaler och om föräldern svarar på vilket sätt. Utomstående kan se att samspelet i hög utsträckning sker på föräldrarnas villkor. Föräldern kan vara en bra förälder då det passar för hen själv, men styrs inte väldigt mycket av barnets signaler. Föräldern tenderar att veta hur barnet känner sig och detta försvårar för barnet att själv utforska hur det känner sig för att sedan signalera detta. Barnet lär sig inte förmågan att det själv kan reglera samspelet med hjälp av signaler. Barnens har mindre förtroende för sin egen förmåga, vilket riskerar dem att bli väldigt passiva. Vissa barn visar även mera behov av anknytning. (Broberg, Broberg & Hagström 2013, 53-54)

Ett barn med en ambivalent anknytning kräver mycket vuxenkontakt. Till skillnad från de två andra anknytningarna så är det ambivalenta barnet någonstans emellan dessa två. När barnet blir lämnat till daghemmet på morgonen kan det vara så att pedagogen hamnar att komma emellan också säga att t.ex. ”nu måste mamma/pappa till arbetet” eller något sådant, annars skulle barnet inte släppa iväg föräldern. Barn med en ambivalent anknytning kan ofta vara gnälliga och sura utan att pedagogerna vet någon orsak. Ger pedagogerna dem tröst så tar nog barnet emot trösten men barnet far snabbt bort från pedagogens famn för att några minuter senare igen komma och gnälla eller gråta. Regler som finns på daghemmet kan vara svårt för dessa barn att följa som att alla barn skall städa upp, alla skall gå på toaletten eller alla får börja klä på sig. I många fall kan det leda till att barnet ställer till någon ”scen” för att han eller hon inte vill göra det. (Broberg, Broberg & Hagström 2012, 79-80).

6.2.1 Desorganiserad anknytning

Desorganiserad anknytning är det tredje anknytningsmönstret. Vid denna anknytning är barnets och föräldrarnas samspel högt byggt på rädsla och därför har barnet svårt att etablera ett anknytningsmönster. Om föräldern inte under lång tid tröstar barnet kan barnet lära sig att själv ta sig ur anknytningssystemet, här tar dock barnets känslomässiga utveckling skada. Det har visat sig att tidig desorganiserad anknytning förknippas med problem senare i utvecklingen främst i svårigheter med kamrater och olika slag av beteendeproblem. Det kan också vara så att föräldern själv har haft svårt när han eller hon växte upp och inte har lärt sig hur man skall göra när barnet visar vissa signaler. Om föräldern gör saker och inte ens klarar av att be om förlåtelse till barnet kan det i värsta fall leda till denna form av anknytning, desorganiserad anknytning. (Broberg, Broberg & Hagström 2013, 54-56)

Dessa barn kan ofta uppfattas som gnälliga och vid behov av mycket kontakt med de vuxna men är ändå inte nöjda med all kontakt. Inskolningen uppfattas ofta som mycket påfrestande för barnet, föräldern och ibland också för pedagogerna. Barnens anknytningssystem tenderar att aktiveras ofta och så söker barnet ofta törst från en pedagog med blir däremot inte ofta lugnad ändå. Barnet är ofta irriterat och gnälligt största delen av dagen men man kan ofta inte utskilja några klara skäl varför. Barnet har också svårt att följa daghemmets rutiner och tillsägelser leder till konflikter som lätt kan trappas upp och bli till stora saker. (Broberg, Broberg & Hagström 2013, 79-80).

6.3 Psykisk ohälsa

Både nordiska och utländska studier visar att adopterade är överrepresenterade i kliniska grupper. Adopterade har registrerats två till tre gånger mera än unga som inte är adopterade för olika psykiska problem, asocialt beteende, relationsproblem och skolproblem. (Statens offentliga utredningar 2003:49, 15). I Sverige har man följt utvecklingen hos alla 1970 (11 320 personer) födda internationellt adopterade fram till år 1995. Det visade sig att de adopterade löpte en tre och en halv gånger större risk att behöva psykiatrisk vård och i studien framkom även att de adopterade visades ha en fyra gånger större risk till självmordsförsök som leder till sjukhusvård. (Lindblad 2004, 139).

Då man ser på andra psykiatriska problem har det stor betydelse vilka motiven i det land varifrån barnet adopterats bort ifrån har. Ifall motiven till exempel varit att modern missbrukat och ifall modern missbrukat under graviditeten ökar risken att barnet drabbas av neuropsykologiska symptom, dessa symptom kan bestå av koncentrationssvårigheter, bristande förmåga att styra de egna impulserna och motoriska problem. (Lindblad 2004, 141). Åldern då internationellt adopterade barn har blivit adopterade har också stor betydelse. Om man jämför åldern ett till två år och två till tre år är det igen större skillnad i risken att drabbas av psykiatriska problem eller kriminalitet. Det är om barnet blir adopterat i åldern fyra till sex år som den största risken är om man jämför åldrarna. (Carlberg, Nordin-Jareno 2007, 202-203).

6.4 Anpassningsproblem

Den första tiden då barnet flyttat till adoptivföräldrarna kan föra med sig olika typer av psykiska symptom samt svårtolkade beteenden, då barnet går igenom en stor förändring. Problemen varierar och det finns flera olika faktorer som påverkar så som barnets ålder vid adoptionen, hurudan omvårdnad barnet fått före adoptionen, barnets fysiska hälsa samt adoptivföräldrarnas förmåga att kunna leva sig in i adoptivbarnets behov. Ängslighet, sömnsvårigheter, känslomässiga utbrott och problem med ätande är vanligt förekommande. Regression är även vanligt förekommande hos adoptivbarn, då barnet tillfälligt beter sig som ett yngre barn och barnet kan ses klängigt. Ängslighet är även vanligt förekommande och detta kan visa sig som att barnet visar rädsla för främlingar. En annan framträdande rädsla som kan förekomma under första tiden är separationsångest, det vill säga då barnet visar rädsla då ena eller båda föräldrarna försvinner en stund. Ett annat symptom kan vara att barnet avvisar kontakt med föräldrarna, vilket också kan kännas tungt för de nyblivna föräldrarna ifall detta upprepas under en lång tid. (Lindblad 2004, 131-134).

6.5 Svårigheter med identitetsformningen

Identiteten utvecklas redan under spädbarnstiden i samspel med omgivningen. Människan speglar sig i hur de andra i omgivningen bemöter en. Kontinuiteten och förutsägbarheten i omgivningen är viktigt för identitetsutvecklingen under barnets tidiga ålder. Därför är separationer och kontinuitetsbrott svårigheter för det adopterade barnet. (Lindblad 2004,

87). Identifikationsprocessen ser olika ut i olika åldrar och man har funnit att internationellt adopterade barn kan ha varierad grad av svårigheter att identifiera sig med två kulturer. Yngre barn vill ofta vara så lika sina kamrater som möjligt oberoende vilken etisk grupp de tillhör, men sedan i tonåren blir de adopterade ofta mer intresserade av sin bakgrund. Denna process är dock individuell och det visar sig att bara hälften har stort intresse för sin biologiska och etiska bakgrund. (Statens offentliga utredningar 2003:49, 12) Det visar sig också att det skulle vara speciellt flickorna som visar mera intresse för den biologiska familjen. (Lindblad 2004, 88). Eftersom att många av de som är internationellt adopterade har ett annat utseende än majoriteten av befolkningen i landet där man blir adopterat, har också många av de som blivit adopterade meddelat att de har upplevt att de blivit diskriminerade och tagit emot kränkningar för deras utseende. (Carlberg, Nordin-Jareno 2007, 18-19).

Då ett barn adopteras förändras barnets värld på en liten stund och de nya föräldrarna är främmande för barnet. Barnen kan reagera på flera olika sätt, de kan reagera med att vara extra duktiga eller genom att gråta och andra kan reagera med att visa ilska och slåss. Här krävs det stor respekt för barnets identitet och det är inte ovanligt att det sker en tillbakagång i barnets utveckling. Det egna namnet är en stor del av den egna identiteten och ifall man inte får behålla namnet kan detta kännas identitetsförvirrande, speciellt då alla andra livserfarenheter också faller bort. (Rikshandboken 2015).

Adopterades identitetsutveckling kan påverkas av flera olika faktorer. Det är vanligt att de adopterade funderar en tid under uppväxten kring det att de blivit lämnad av en familj och vald av en annan. Detta kan leda till fantasier över varför man tidigare blivit lämnad och en sorg över att man inte fick stanna hos denna familj. Detta att barnet blivit vad kan däremot leda till andra fantasier som kan förknippas med krav att leva upp till. Olikheter mellan adoptivföräldrarna och adoptivbarnet kan vara utseende men det kan också vara personlighetsdrag och andra egenskaper eftersom dessa verkar vara starkt ärftliga. För vissa adoptivfamiljer kan dessa ställa till med svårigheter, dels för att föräldern kanske inte känner igen sig själv i barnet och detta kan vara något som kan försvåra anknytningsprocessen. (Lindblad 2004, 87-90).

6.6 Utanförskap i den nya kulturen

Internationellt adopterade kan även drabbas av fördomar på grund av utseendet som kan avvika från det nordiska, dock har man inte forskat mycket inom området. I en norsk undersökning visade det sig att många internationellt adopterade visade tydliga eller mindre tydliga uttryck på att vilja hålla avstånd från invandrare. Men trots detta utsätts de för fördomar, fastän de följer alla sociala regler som för invandrare kan vara svåra att lära sig och förstå. Men i alla fall sker det att de adopterade bemöts som invandrare och drabbas på liknande sätt som invandrargruppen. Fördomarna och förväntningarna i samhällen mot dessa varierar stort beroende på den adopterades kulturkrets och ursprungsland. (Lindblad 2004, 90-191).

Ifall adoptivföräldrarna också har biologiska barn kan adoptivbarnen få en känsla av utanförskap i den nya familjen eller släkten eftersom att de inte är biologiskt släkt. Därför är det viktigt att adoptivföräldrarna är medvetna om och att de är lyhörda över eventuella reaktioner hos adoptivbarnet. Redan i mycket tidig ålder kan barnen märka olikheterna i utseendet när barnet jämför med sina adoptivföräldrar och syskon. Vid äldre ålder märker ofta adoptivbarnen även skillnader i egenskaper, begåvning och temperament. Det är förståeligt att barnet vill vara så lika sina adoptivföräldrar som möjligt och kan därför ta efter adoptivföräldrarna i bland annat gester, beteende och språket. (Westin 2012)

Enligt Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2016, 30) är inte alla lika men lika värda och alla ska behandlas och bemötas lika oberoende av individens omständigheter. Åsikter berörande attityder om jämställdhet och likabehandling bör diskuteras om i arbetsgruppen. Man bör även fundera kring hur bl.a. åskådning, etnicitet och språk, syns i tal, handlingar och gester i småbarnspedagogiken. Pedagogerna bör även vara uppmärksamma och ingripa på ett konsekvent och omtänksamt sätt ifall det förekommer ojämnt bemötande emellan barnen i barngruppen.

Enligt en nederländsk studie av thailändska adopterade har det även visat sig att dessa visade sig ha en bra förmåga berörande sociala kontakter till och med bättre än de övriga barnen. Men det finns även motsägelser mot detta och vissa tror till exempel att de goda relationerna skulle bero på att adoptivföräldrarna stödjer adoptivbarnen mer än andra föräldrar för att stimulera kamratkontakter och detta skulle då dölja svårigheter med dessa kontakter. Vissa anser att den goda sociala förmågan egentligen skulle vara en förmåga att snabbt skapa ytliga kontakter med de jämnåriga. (Lindblad 2004, 100)

6.7 Svårigheter med språket

Det är ofta först i skolåldern som de internationellt adopterade barnens språksvårigheter märks. Enligt Gardells undersökning år 1979 hade barnen det ofta besvär med att förstå mera abstrakta begrepp som behövs då man använder språket som tankeverktyg. Fastän barnen var duktiga i vardagliga språksammanhang kunde barnen också ha det svårt med att förstå läraren i undervisningssammanhang. Barnen visade sig i undersökningen även ha svårigheter vid uppsatsskrivning och hade svårigheter med grammatiken samt hade dåligt ordförråd. Dessa svårigheter såg man hos barnen som adopterats i ett och ett halvt – treårs ålder. (Statens offentliga utredningar 2003:49, 45). Hos barnen är det även vanligt att språket kan verka flyta på bra och låta bra men barnet saknar ändå den djupare förståelsen av det barnet själv säger. Därför kan det vara extra viktigt att beakta barnets uppfattningsförmåga vid språkobservationerna vid de olika årsundersökningarna. (Rikshandboken 2015).

Då ett barn adopteras internationellt betyder det också att det blir ett avbrott i språkutvecklingen. En del av barnen kan redan från tidigare vara tvåspråkiga och då de kommer till Finland blir då svenskan eller finskan det tredje språket för barnet. Dessutom ser även kroppsspråket olika ut i olika länder och detta kan vara förvirrande för både barnet och föräldrarna. Men det visar sig ändå att språkutbytet skulle fungera bra för de flesta barnen och det är helt vanligt att barnen den första tiden har en kort tyst period fylld av frustration då de inte kan göra sig förstådda eller förstå saker. Här har även barnets ålder vid adoptionen en stor betydelse, eftersom ett barn i jollerfasen har det lättare att byta jollerspråket än ett barn som har hunnit längre med sin språkutveckling. Eftersom alla barn jollar lika ända upp till sex- till åttamånaders ålder, efter det släpper barnet de språkljud som inte används i det egna språket och dessa ljud som barnet har släppt kan vara svåra att återskapa sedan senare i livet. Man kan också lindra språkövergången för barnet genom att t.ex. lära sig några ord på barnets tidigare språk och det kan även vara bra att veta vad barnet kallats tidigare. Man kan också stödja barnets språkutveckling på flera olika sätt både som förälder och pedagog. (Rikshandboken 2015).

Enligt Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2016, 30-31) ska vi se den kulturella mångfalden som en resurs och vi behöver komma ihåg att förutom den egna religionen, kulturen och åskådningen är också de egna språken grundläggande rättigheter för alla. Man bör vara medveten över att språket är ständigt med och personalen bör vara medvetna om språkets viktiga betydelse för barnens utveckling, kommunikation, identitetsskapande och delaktighet i samhället. Man bör även synliggöra tvåspråkighet för att stödja barns

utveckling i den kulturellt berikade världen. Som pedagog är man också en språklig modell för barnen och därför bör man fästa uppmärksamhet vid den egna språkanvändningen. Det hör även till pedagogens uppgift att väcka barns intresse att använda språket mångsidigt och man ska även beakta barnens språkliga kunskaper samt ge tid och chans för barnen att uttrycka sig i olika språkliga situationer.

En viktig sak att komma ihåg angående språkinläringen är att vara medveten om att fastän barnen är i samma ålder kan de vara i olika skeden av språkutvecklingen och inom olika delområden. Barnets språkliga identiteter utvecklas då man handleder och stöder barnet inom olika centrala delområden för språkliga färdigheter och kunskaper. Det är viktigt för barns kommunikationsfärdigheter att barnen känner sig hörda och att deras initiativ bemöts. Det är även viktigt att beakta och reagera på barns non-verbala budskap. Barns språkförståelse kan stödjas på flera olika sätt och vid behov ska man även stödja språket med hjälp av tecken, bilder och föremål. Man behöver även använda rika och varierande texter i småbarnspedagogiken. (Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2016, 40-42).

7 Sammanfattning av teoridelen

Att adoption sker både nationellt och internationellt är något som vi båda visste. Det som vi blev förvånade över var att adoption är vanligare nationellt än internationellt, något som vi båda trodde var tvärtom. Enligt adoptionslagen behöver man alltid beakta barnets bästa. Då man läser adoptionslagen märker man också att det är relativt strikta regler om vem som får adoptera, man övervakar också barnets rättigheter. I Finland har vi tre olika adoptionstjänsteorgan Rädda Barnen, Interpedia och Helsingfors stads social- och hälsovårdssektor för internationella adoptioner. Medan nationella adoptionerna sköts av kommunens socialvård eller av en adoptionsbyrå.

Adoptionsprocessen är en långvarig process som är individuell samt vars längd kan variera, man vet aldrig heller hur processen framskrider. Processen innehåller en hel del adoptionsrådgivning och uppföljning sker. Adoptionsfamiljen får även flera olika former av stöd och det följs även noga med om barnet har det bra i den nya familjen. Adoptionsföräldrarna behöver även ha bearbetat sina egna förluster innan de kan ta emot ett adopterat barn. De behöver också vara medvetna om att barnet kan ha till en början anpassningsproblem samt svårigheter med identitetsformningen. Ifall det finns biologiska

barn i familjen är det även bra för föräldrarna att veta att barnet kan få en känsla av utanförskap. Viktigt att komma ihåg är att varje barn är unikt och att varje barn har upplevt olika saker innan de blivit adopterade.

Barn lär och klarar av olika saker i olika åldrar. Jean Piaget delar upp barns utveckling i fyra olika stadier som sker i olika åldrar. Men det är också bra att komma ihåg att barnet utvecklas i olika takt. Adopterade barns utveckling kan vara en aning försenad än barn som inte är adopterade inom till exempel kognitiva, motoriska eller socioemotionella utvecklingen men för det mesta kommer de snabbt ifatt de andra jämnåriga barnen.

Genom teoridelen har vi insett hur viktig anknytningen är redan i början av barnets liv. Barnet behöver en trygg anknytning och en trygg bas för att kunna utforska världen och lära sig nya saker. Den trygga anknytningen behöver inte enbart vara till en förälder utan kan också vara till någon annan betydande person i barnets närhet som till exempel personal på daghemmet. En trygg miljö är lika värdefull hemma som på daghemmet. Där rutiner, gemensamma regler och trygga områden samt samarbete med föräldrar är grunden till en trygg bas på daghemmet.

Jämfört med en trygg anknytning finns det också otrygg- och desorganiserad anknytning. Genom forskning har det visat sig att en otrygg- eller desorganiserad anknytning är överrepresenterad bland barn som har blivit adopterade. Dock borde de adopterade ändå kunna knyta an på samma sätt som de icke adopterade förutsatt att de inte har varit på till exempel långa institutions perioder. Om man känner igen de olika anknytningsmönstren kan man genom detta också följa barnets beteende och lättare se vilket anknytningsmönster barnet har.

De adopterade barnen kan ha varit med om olika former av trauman och kan reagera på flera olika sätt. Därför är det bra att känna igen de olika sätten barnen kan reagera på så att man förstår barnet. Även om barnet har varit med om traumatiska händelser behöver det inte betyda att barnet till exempel drabbas av psykisk ohälsa eftersom en del barn har en förmåga att utveckla bland annat resiliens.

Genom hela teoridelen har det även framkommit att barnets ålder vid adoptionen har en stor betydelse hur barnet utvecklas. Men också barnets tidigare händelser i livet innan adoption har en mycket stor betydelse. Även från vilket land barnet är adopterat och vilka

möjligheter och förhållanden barnet hade innan adoption. Genom intervjuerna kommer vi ännu att se detta närmare från daghemspersonalens synvinkel.

8 Metod och tillvägagångssätt

Under denna rubrik kommer vi att beskriva vilken undersökningsmetod vi har valt att använda oss av i vår undersökning, vilka informanter vi har valt att intervjua, vilken metod vi använde till datainsamlingen samt hur vi håller datasekretess. Vi kommer även att ta upp om vårt val av metod till analysen och hur vi gick tillväga för att analysera vår undersökning.

8.1 Undersökningsmetod

Vi har valt att använda oss av den kvalitativa undersökningsmetoden och vi kommer att intervjua informanterna. Vi valde den kvalitativa metoden eftersom vi ansåg att den metoden passar bäst då man ser på vårt syfte. Genom att intervjua och använda oss av öppna frågor får vi en bättre helhetsbild av hur personalen tänker och en djupare syn på hur de ser på adopterade barns utveckling. Vi kan ställa följdfrågor om någonting lämnar osäkert, på det sättet kan vi efter intervjun analysera deras svar djupare.

I den kvalitativa forskningsintervjun försöker man förstå den intervjuades synvinkel, utveckla innebörden av personers erfarenheter och frilägga deras livsvärld för vetenskapliga förklaringar. Man utbyter synpunkter, hör de intervjuades åsikter och får reda på deras uppfattning. (Kvale 1997, 9). Man vill gå på djupet och inte på bredden och fokuserar mera på att få en helhetsbild av det man forskar om. Syftet är då att skapa en större förståelse över det man forskar om och detta tycker vi att passar bra med vårt syfte i arbetet. Urvalet ska inte heller ske slumpmässigt eller tillfälligt. Utan urvalet ska göras systematiskt genom att formulera vissa medvetna kriterier som är strategiskt och teoretiskt definierade. Men man vill här ändå få den största variationsbredd som är möjligt för att få ett stort informationsinnehåll. (Holme & Solvang 1991, 88 & 101-105). Nedanför kommer vi närmare att beskriva bland annat hur vi valt vårt urval, det vill säga våra informanter.

8.2 Val av informanter, datainsamlingsmetod och datasekretess

Urvalet valde vi inte slumpmässigt, eftersom vi valde att intervjua daghemspersonal som hade erfarenhet av adopterade barn i deras barngrupp, vi kommer därför att tala om informanter istället för respondenter. Vi ville ha variationsrika berättelser och erfarenheter och därför valde vi att intervjua personal på olika daghem runt om i Österbotten.

Vi började med att kontakta daghemsföreståndaren i de olika kommunerna där vi var intresserade att intervjua daghemspersonalen. Efter att vi fått godkännande och intyg av daghemsföreståndaren att få intervjua daghemspersonal, började vi ringa runt till olika daghem. Att hitta informanter till intervjun var inte så lätt som vi trodde, många ansåg att de inte hade tillräckligt med erfarenhet för att ställa upp på intervjun. Till slut fick vi intervjua sju stycken lämpliga informanter från olika daghem med erfarenheter av adopterade barn i barngruppen, vissa hade även privata erfarenheter. Vi ville intervjua sju stycken, eftersom vi ville få flera informanters uppfattning och ifall vi skulle få en känsla av att någon av informanterna inte skulle ha haft tillräckligt med erfarenhet, så skulle vi ändå ha tillräckligt med informanter och få ett pålitligt resultat. Vi valde informanterna enligt ett ändamålsenligt urval, eftersom vi ansåg att informanterna skulle ha tillräckligt med erfarenhet av adopterade barn och en professionell yrkeskunskap. Men vi var aktsamma för att inte göra för många intervjuer för då blir materialet för omfattande att få en överblick av och att kunna genomarbetas på ett djupgående sätt och tiden skulle inte heller ha räckt till.

Efter att vi hade fått en informant så kom vi tillsammans med informanten överens om en passande dag och tid när vi kunde komma och intervjua. I samband med samtalet var vi också noga med att berätta att informanten hålls anonym samt dennes arbetsplats och till vad intervjun kommer att användas detta för att hålla datasekretess. Vi bad också om lov att få banda in intervjun och vi frågade även ytterligare en gång till ifall det var okej att banda in intervjun, när vi väl var på plats. Vi var också noga med att berätta för informanterna att inspelningen är bara för vårt eget bruk och att vi kommer att radera dem då vi renskrivit intervjuerna. Vi valde också att sända intervjufrågorna till informanterna på förhand så att de kunde bekanta sig frågorna och fundera kring frågorna innan vi kom till daghemmet. Vi använde oss av besöksintervju eftersom vi intervjuade informanterna på

deras arbetsplats. Detta gjorde vi för att de skulle vara på en bekant miljö och känna sig trygga och bekväma samt kunna vara mera öppna vid intervjusituationen.

Då vi valde våra intervjufrågor var vi noga med att frågorna skulle täcka vår teori och genom intervjun ville vi få ut mera svar och synvinklar utöver den teori vi redan hade skrivit. Vi valde att använda oss av öppna frågor så att informanten fritt kunde svara på frågorna. Vi kunde även ställa följdfrågor för att klargöra för informanten vad vi ville ha ut av frågan. Intervjufrågornas antal försökte vi hålla i en lämplig mängd och det blev totalt 13 stycken öppna frågor. Vi strävade efter att intervjufrågorna skulle vara begripliga och vi var försiktiga med att våra frågor inte skulle kunna missförstås.

8.3 Analyismetod

Vid intervjun använde vi oss av två bandspelare så att vi kunde vara säkra på att vi fick med all väsentlig information. Vid tolkningen av resultaten började vi med att först skriva upp intervjuerna på en dator och översätter intervjuerna från talspråk till skriftspråk. Sedan skriver vi ut alla intervjuer som är ett förberedande moment för analysen, detta kallas strukturering av materialet och på detta sätt får vi en överblick av materialet då vi har det som en skriven text. Efter det kommer vi att kartlägga materialet så att det blir tillgängligt för analys. Vi kommer också att ta bort överflödigt material och skilja mellan väsentligt och oväsentligt om det är något som går utanför vårt syfte. Vid själva analysarbetet börjar vi bearbeta innebörden i intervjun och kartlägger den intervjuades uppfattningar. (Kvale 1997, 171).

Metoden för intervjuanalysen vi kommer att använda är meningskoncentrering. Här formuleras meningar som den intervjuade personen uttrycker mera koncist och den väsentliga innebörden av det som sagts omformuleras till några ord. (Kvale 1997, 174).

Kvale (1997, 192-195) beskriver i sin bok tre tolkningssammanhang det vill säga självförståelse, kritiskt sunt förnuft och teoretisk förståelse. Självförståelsen beskrivs genom att tolkaren försöker ta reda på vad den intervjuade själv uppfattar som meningen i det hen säger. Vid sunnda förnuftets förståelse ser man på intervjupersonernas självförståelse, vad de själva menar med ämnet och upplever. ”Tolkningen kan utgå från en vidare förståelseram än intervjupersonens egen, vara kritisk mot vad som sägs och

fokusera antingen uttalandets innehåll eller den person som faller det”. Teoretisk förståelse handlar om att man ska tillämpa en teoretisk ram vid tolkningen. Tolkningen går här utöver den intervjuades självförståelse och överskrider sunna förnuftets förståelse. Vi anser att

vid tolkningen är det viktigt att se vilka skillnader personalen ser i de adopterade barnens utveckling. Sedan jämföra de svar vi fått från olika informanter och göra en tolkning av detta, om man kan se att det finns skillnader eller inte då man utgår från informanternas svar.

9 Resultatredovisning

Vi kommer att analysera och redovisa resultatet av våra sju intervjuer. Vi har tematiserat, det vill säga satt ihop intervjufrågorna till nya rubriker. Redan efter kartläggningen av intervjuerna kan vi se att det finns likheter mellan informanternas svar. Utgående från informanternas svar visade det sig vara ovanligare än vad vi trodde med adopterade barn i barngruppen. Men vi är ändå tacksamma och glada över att våra informanter hade mycket att komma med och erfarenheter i olika grader. Vi såg det också som en fördel då åldern mellan informanterna var varierande. För att vi skall få en så strukturerad och givande läsning av våra intervjuer har vi valt att även använda oss av citat av informanterna där vi anser att det är lämpligt. Citaten kan vara avkortade.

9.1 Anknytningen

De flesta informanter upplevde de adopterade barnen som försiktiga och att barnen kände en osäkerhet. Det tog också en tid för dem att knyta an med daghemspersonalen. Många av adoptivbarnen hade också varit hemma en längre tid med deras adoptivföräldrar, så att de från början skulle få en bra anknytning med dem innan de kom till daghemmet. Till en början upplevde ett flertal av informanterna att det också var svårare att få kontakt med adoptivbarnen och att det tog en tid innan daghemspersonalen lärde känna dem. Men efter hand fick nog informanterna en god relation till adoptivbarnen men det tog bara en lite längre tid.

... "tagit litet längre tid att de vågar komma och fråga efter hjälp" ...

En annan informant tyckte att barnen var ganska tysta och att de inte krävde mycket. Barnen hade också en reservation till personalen till en början. Men informanten såg ingen skillnad med anknytningen till föräldrarna.

... "ett ständigt testande kommer ni också att överge mig? Eller kommer ni ändå vara kvar fast hur mycket dumt jag gör alltså?" ...

Vi hade även en informant som var helt av annan åsikt och tyckte tvärtom att de internationellt adopterade inte var rädda för att träffa på nya människor och var lika vänlig och öppen mot alla.

... "vi fick nästan börja vara rädda att hon inte skulle fara med vem som helst" ...

Alla dessa reaktioner av barnen stämmer överens med det vi skrivit i teorin (se ovan kapitel 6.2). Barnen kan uppfattas som orädda eller försiktiga, vilket kan grunda sig på en osäkerhet hos barnen. Då de har fått chansa mellan om de nya vuxna kommer att hållas kvar i deras liv eller inte. Däremot kan vi inte säga utifrån detta att barnen skulle ha en otrygg anknytning eftersom inga av informanterna sett att det skulle vara en otrygg anknytning mellan adoptivbarnen och adoptivföräldrarna. Inte heller anknytningen mellan daghemspersonalen och adoptivbarnen eftersom att de fick en bra anknytning, det tog bara en längre tid.

9.2 Skillnader i adopterade barns utveckling

Då vi analyserar intervjuerna ser vi att det har varit stora individuella skillnader mellan de adopterade barnen. Lite mer än hälften av informanterna har sett skillnader i utvecklingen hos de adopterade barnen, men det går inte att fastslå om skillnaderna är på grund av adoptionen eller inte. De övriga informanterna har inte sett några större skillnader.

"Jag tycker inte att jag ser några största skillnader alltså barn är barn och behöver få det vad barn behöver få."

Tre av informanterna såg skillnader i den kognitiva, motoriska och socioemotionella utvecklingen. En av informanterna tog även upp att svårigheter med språket påverkar den motoriska och socioemotionella utvecklingen. De flesta av informanterna hade erfarenheter av att adoptivbarnen skulle vara lite senare i språkutvecklingen för att svenskan har

kommit senare in i deras liv (se ovan kapitel 6.7). Men däremot ansåg flera av informanterna att de adopterade barnen varit snabblärda. En av informanterna ansåg att speciellt läsförståelsen var väldigt besvärligt för de barn informanten hade erfarenhet av. Däremot var de duktiga på att kunna uttrycka sig och tala. Vilket även vi skrev om i teorin (se ovan kapitel 6.7). I teorin framkom det också att det är ofta först i skolåldern som man märker språksvårigheter hos de adopterade barnen. Fastän adoptivbarnen kan vara duktiga i vardagliga sammanhang så kan de ha svårt att förstå läraren i undervisningssammanhang. Vi har även skrivit om språkavbrottet som sker när barnet kommer till ett nytt land, detta var något som informanterna också talade mycket om.

En av dessa informanter ansåg att fastän hur mycket människorna i den nya miljön skulle försöka ge en kärleksfull och värmande miljö skulle adoptivbarnet ändå komma ihåg sin tidigare bakgrund. Vilket speglas i den kognitiva, motoriska och framför allt i den socioemotionella utvecklingen hos barnet. Här ser vi att det har en stor betydelse för den kommande utvecklingen, vad barnen varit med om under tiden före adoptionen. I vår teori har vi även skrivit om den trygga miljöns betydelse (se ovan kapitel 5.3).

En annan informant hade erfarenhet av ett adopterat barn som säkerligen senare fick diagnosen ADHD och informanten ansåg att det säkert är många adopterade som får en diagnos.

En annan informant hade däremot ett adoptivbarn i barngruppen som var extra duktig eller väldigt intelligent. Informanten tog upp att det kanske är på grund av barnets personlighet. Vi har i teoridelen även nämnt att adopterade barn kan reagera på många olika sätt vid adoptionen, ett sätt kan vara att man vill visa sig extra duktig (se ovan kapitel 6.5). Det kan även vara att detta barn utövar en större resiliens än de andra barnen i detta fall. Vi har beskrivit vad resiliens innebär i teoridelen (se ovan kapitel 5.2).

I vår teori (se ovan kapitel 4.2) har vi tagit upp om barnens grovmotoriska utveckling och att den kan vara försenad bland annat på grund av att barnet inte haft samma möjlighet att stimulera och träna upp färdigheten. Detta tog även en av våra informanter upp och informanten nämnde även att barnen kan vara undernärda vilket i sin tur även kan påverka utvecklingen, vi har också nämnt detta (se ovan kapitel 6.1).

... "hon vägde kanske sex kilo någonting och var nio månader så, att hon var ju som jättejätte liten. Och de hade nog som bara fått ligga i sina sängar hela dagarna för de hade ju som så mycket barn där."

9.3 Skyddsfaktorer

Alla informanter var av samma åsikt att alla barn behöver få det extra stöd de behöver så snabbt som möjligt. Flera ansåg också att man som en i personalen borde hjälpa barnen med att på samlingen prata och vara öppna om varifrån barnet är, så att barnet inte skall lämna utanför i barngruppen.

... "viktigt med att man betonar öppenhet och att alla är olika men lika bra"...

Fem av sju informanter berättade att de beaktar de adopterade barnen på ett speciellt sätt i daghemmet. De övriga två var av åsikten att man inte behöver beakta de adopterade barnen på något speciellt sätt, om det inte är så att de har specialbehov. De informanter som hade beaktat de adopterade barnen på ett speciellt sätt hade bland annat läst mera om hur det är att ha ett adoptivbarn i barngruppen. På ett annat daghem hade de haft en mjukstart med adoptivbarnet på samma gång som de förberedde barnet för kommande aktiviteter. Med detta barn pratade de väldigt mycket, både före någon aktivitet, under och efter en aktivitet.

... "många gånger har adopterade barn större bekymmer av olika slag"...

Som vi beskrivit i teorin (se ovan kapitel 6) så finns det många olika riskfaktorer hos ett adopterat barn och därför kan barnen behöva beaktas mera i barngruppen på daghemmet. Man behöver ofta även samarbeta mer med de adopterade barnens föräldrar och detta framkom även i intervjun, eftersom att fem av sju informanter samarbetar mera med de adopterade barnens föräldrar. I teorin har vi skrivit om samarbete med föräldrarna på daghem och dess betydelse (se ovan kapitel 5.3.2). Adoptivföräldrarna var ofta också mera genuint intresserade över barnet och hur dagen på daghemmet har varit. Förvånansvärt många av informanterna berättade även att föräldrarna till de adopterade barnen ofta är mera beskyddande över sina barn. De ville också att allting skulle vara "perfekt".

9.4 Riskfaktorer

Tre av sju informanter sade att barnen ofta inte fått den kärlek, närhet och beröring som ett litet barn behöver. Därmed känner också barnet sig rädd och otrygg. Vilket kan leda till att utvecklingen också påverkas negativt. Två av våra informanter ansåg att trauman är den

största riskfaktorn för det adopterade barnet. Då är inte barnet mottagligt för ny kunskap. Den ena informanten tog även upp att man aldrig vet vad barnen varit med om kan vara en riskfaktor.

Två av sju informanter poängterade att förlossningskomplikationer eller någon skada i fosterstadiet kunde vara en riskfaktor till att barnen lämnar efter i utvecklingen. Detta kan vara till exempel om modern missbrukat, detta är något man inte kan påverka. Vi har också nämnt detta i teorin att det kan följa komplikationer om modern har missbrukat under graviditeten (se ovan kapitel 6.3).

En annan informant svarade att en riskfaktor är om föräldrarna inte märker barnets signaler om barnet behöver hjälp. Om personalen inte heller märker eller om de inte vågar ta upp det med föräldrarna, ifall de tänker att föräldrarna redan har så mycket olika bekymmer. Men då får inte heller barnet den hjälp och stöd barnet behöver, detta var något som informanterna också ansåg kunna vara en riskfaktor.

"Det är ju att ge björntjänst man försöker ju omhulda föräldrarna,"...

Tre av sju informanter ansåg att barnen som är internationellt adopterade har en större tendens att lämna utanför i barngruppen. Alla informanter ansåg att det var på grund av deras utseende som inte såg finländskt ut.

"Men hen tog så illa upp om någon sade om det för hen, det kan ju vara en undran att 'jaha du har sådant här hår' och liksom hen tog det för personligt och blev lite ledsen för det och kände det som ett utanförskap"

En annan informant ansåg att de internationellt adopterade barnen kunde ha svårt att hitta kontakten. Men detta berodde överlag också ofta på barngruppen och vilken kunskap barngruppen hade om människor från andra länder.

"Så nog har de det kämpigare, så de kämpar nog från botten för att liksom ta sig en plats i gruppen, överlag gör de nog det."

I teorin har vi skrivit att internationellt adopterade kan drabbas av fördomar på grund av utseendet som kan avvika från det nordiska (se ovan kapitel 6.6). I intervjuerna visar det sig att ändå största delen av barnen inte lämnat utanför i barngruppen.

I teorin har vi även nämnt om svårigheter med identitetsformningen och att ungefär hälften av de adopterade i tonåren börjar visa stort intresse för sin bakgrund (se ovan kapitel 6.5). En av informanterna berättade att då barnet börjar fråga om sin bakgrund ska man också vara som barnets förälder ärlig från början och berätta som det är.

... "vid 6-årsåldern var det en period då hen frågade mycket efter sin mamma"...

9.5 Traumatiska upplevelser och svårtolkat beteende

Många av informanterna funderade ganska mycket kring intervjufrågan "Har ni stött på något svårtolkat beteende av de adopterade barnen?", eftersom att de inte visste om barnet beteende var på grund av traumatiska händelser. Eller så upplevde informanterna inte beteendet som svårtolkat eftersom de nog hade en förståelse över att barnet kunde bete sig på ett annorlunda sätt på grund av det barnet varit med om. Det är också svårt när adoptivföräldrarna inte i många fall heller själva vet vad som har hänt innan adoptionen. Därför kan det också finnas beteenden hos de adopterade barnen som kan vara svårtolkat.

"Och vad som upplevs som traumatiskt är svårt att säga"...

Fyra av sju informanter ansåg att de adopterade barnen på daghemmet hade varit med om traumatiska händelser och att barnen hade olika beteenden som kunde ha uppstått på grund av trauman. En av informanterna berättade att ett av adoptivbarnen tyckte att det var väldigt obehagligt med kramdjur och rös till vid känslan av det mjuka kramdjuret emot sig. Detta trodde de berodde på att barnet hade blivit lämnat på en trappa och kanske något djur hade strukit sig mot barnet när barnet låg på trappan. Samma adoptivbarn hade också svårt med att släppa mamman ur siktet och blev i panik och skrek om mamman gick ur barnets synfält. Vi har också tagit upp om separationsångest som påminner väldigt mycket om det som barnet i detta fall visade rädsla för (se ovan kapitel 6.4). Ett annat adoptivbarn hade gömt sig under bord vilket informanten kunde tänka sig ha något trauma bakom sig. Vi fick även höra om ett svårtolkat beteende som från början var att adoptivbarnet vaknade upp från vilan och visste inte var hen var. Vid dessa fall behövde barnet mycket lugn och ro efter att ha vaknat för barnet kunde riktigt hoppa till. I vår teoridel har vi skrivit att om barnet har varit med om traumatiska händelser kan det ge sig uttryck på olika sätt i barnets vardag och barnet kan

också få obehagliga minnesbilder till exempel under vilan (se ovan kapitel 6.1). Barnet kunde ha haft mardrömmar under vilan där minnesbilder från tiden före adoptionen kunde ha spelats upp och därför varit upprörd när hen vaknade upp från vilan.

En annan informant tog upp att de adopterade barnen ibland kunde reagera extra starkt vid olika tillfällen, till exempel vid motgångar. I vår teoridel har vi också skrivit om överkänslighet men också koncentrationssvårigheter som också kan vara reaktionsmönster efter traumatiska händelser (se ovan kapitel 6.1).

Ett utav de adopterade barnen från ett daghem hade även synliga ärr på kroppen. Vilket kan vara märken av misshandel och dessa kan påminna barnet om tiden före den nuvarande familjen. I teoridelen har vi också tagit upp om att barnet kan ha varit med om både fysiska och psykiska typer av misshandel (se ovan kapitel 6.1). Sammanfattningsvis kan vi konstatera att vår teori stämmer överens med informanternas svar. Vi har beskrivit alla beteenden som kan framkomma hos barn efter traumatiska händelser som informanterna har tagit upp och lagt märke till hos deras barn i barngruppen.

... "i normala fall lämnar man ju inte bort sitt barn i adoption inte" ...

9.6 Adoptionsålderns betydelse

Alla informanter ansåg att adoptionsåldern hade betydelse och ansåg att desto tidigare ett barn blir adopterat desto bättre. Genom hela arbetet framkommer det mera eller mindre att åldern har en stor betydelse. Informanterna har bland annat tagit upp att adoptionsåldern påverkar anknytningen, språket, förståelsen för den nya kulturen och de motoriska färdigheterna.

"Desto fortare man får adoptera ett barn desto kortare tid har de då varit i det här traumatiska, dysfunktionella förhållandet..."

10 Slutdiskussion och kritisk granskning

Syftet med vårt examensarbete var att se om pedagoger märker skillnader i adopterade barns utveckling jämfört med de barn som inte är adopterade i daghemmet. Våra frågeställningar var om det förekommer skillnader i de adopterade barnens utveckling och om, vilka är då dessa skillnader. Om det finns skyddsfaktorer så att barnen inte lämnar efter i sin utveckling och om det förekommer riskfaktorer som kan öka risken för att adopterade barn lämnar efter i sin utveckling. Genom vår undersökning har vi kommit fram till att det förekommer skillnader i adopterade barns utveckling men att skillnaderna är väldigt individuella hos de adopterade barnen.

I teoridelen har vi skrivit om själva adoptionen och dess processer. Vi har även skrivit om barns utveckling i daghemsåldern överlag samt om skyddsfaktorer och riskfaktorer som kan förekomma. Vi valde att skriva om dessa eftersom vi tyckte att det var centralt att ta upp detta i teorin för att förstå vilka faktorer som kan påverka de adopterade barnens utveckling och vi ansåg att vi behövde ha denna information före vi började med intervjuerna med våra informanter för att få ut det mest väsentliga av vårt arbete. Mycket av de faktorer som vi beskrivit i teoridelen kom också fram i intervjuerna med informanterna.

Redan när vi började skriva vårt examensarbete visste vi att vi skulle använda oss av den kvalitativa undersökningsmetoden. Vi tycker att det var ett bra val att använda oss av den kvalitativa undersökningsmetoden. Genom att vi ställde öppna frågor till informanterna kunde vi även ställa följdfrågor och intervjun kändes då också mera naturlig. Vi anser också att vi har fått representativa svar av våra informanter under de kvalitativa intervjuerna. I den kvalitativa intervjun använde vi oss också av frågor som påminde om varandra detta var positivt eftersom att vi på detta sätt kunde öka pålitligheten på informanternas svar. Men i vissa fall ansåg vi också det en aning negativt eftersom att informanterna ansåg att de redan delvis hade svarat på vissa frågor (se nedan bilaga 1 frågorna nio och tio). Trovärdigheten ökade även när våra informanter var från olika daghem, var i olika åldrar och hade olika arbetserfarenheter. Det att informanterna var sju till antalet ökade också trovärdigheten i vår undersökning. Vi tyckte också valet vi gjorde med att skicka intervjufrågorna i förväg var bra, eftersom vi märkte att informanterna hade förberett sig på frågorna och kunde ge genomtänkta svar. Vi blev även förvånade över att det var så mycket som stämde överens med vår teoridel av det som informanterna tog upp. Nästan alla faktorer som informanterna nämnde hade vi redan nämnt mera eller mindre om i vår teoridel.

Genom vår undersökning har vi nu kommit fram till att adopterade barn ofta är i behov av någon form av särskilt stöd. Eftersom de ofta har varit med om traumatiska händelser och de kommer till en ny miljö där språket kan vara en svårighet till en början. Det är också vanligt att barnen upplevs som försiktiga åtminstone till en början och det är bra att vara medveten om att det kan ta en längre tid för barnet att knyta sig an med personalen. Adoptivbarnen kan även reagera på ett motsatt sätt med att vara väldigt öppna mot alla de möter. Det finns också adopterade barn som utvecklas i samma takt som de icke adopterade. Vi har också lärt oss att alla barn är barn med individuella behov och alla barn reagerar olika på till exempel traumatiska händelser. Genom att barnen får de stöd de behöver i tid så skyddar det också barnet från att lämna efter i utvecklingen. Åldern när barnet blir adopterat har en påverkan på barnets kommande utveckling.

Även om vi har kommit fram till att det förekommer skillnader i utvecklingen hos adopterade barn om man jämför med de icke adopterade så kan man ändå inte fastslå att det är på grund av adoptionen, eftersom det även kan vara på grund av andra faktorer än adoptionen. Om vi skulle ha haft mera tid på oss så skulle vi eventuellt ha satt mera tid på att söka informanter med ännu mer erfarenhet och som skulle ha haft fler adopterade barn deras barngrupp. Men själva är vi ändå nöjda med de informanter som ställt upp. Alla våra informanter hade ändå erfarenhet av några adopterade barn och det var intressant då en del också själva hade adopterat. Vi är även tacksamma över att så många informanter ändå ville delta i vår undersökning. Fastän de till en början tvekade en stund ifall de hade tillräckligt med erfarenhet. Så de bidrog till värdefulla svar och till att vårt arbete kunde bli komplett. Då vi kritiskt granskat vårt arbete kan vi påpeka att vi kunde ha haft mera källor per stycke för att öka pålitligheten ytterligare på vår teori. Detta är något vi kommer att ta med oss i fall vi i framtiden kommer skriva flera undersökningar. Vi kunde eventuellt också ha tagit med mera skyddsfaktorer än de vi hade eftersom vi hade mycket flera riskfaktorer i nämnt vårt arbete. Men överlag är vi nöjda med vår teoridel.

Efter intervjuerna ångrade vi att vi inte frågat av alla informanterna från vilket land barnen i deras barngrupp hade adopterats från, men vi anser ändå att detta inte påverkade negativt vårt resultat eftersom det inte ingick i vårt syfte. Men det skulle ha varit intressant att veta och detta skulle eventuellt kunna vara ett förslag till vidare undersökning att undersöka kring om det finns skillnader i de adopterades utveckling beroende från vilket land barnet är adopterat. En informant tog även upp om att det nuförtiden finns olika sätt att få barn på

förutom det naturliga sättet genom till exempel provrörsbefruktning. Vi lämnade att fundera på ifall detta kunde vara en orsak till varför adoption har minskat? Därför skulle detta också vara intressant att forska vidare kring.

Vårt examensarbetskrivande har överlag gått bra. Vi är nöjda med den handledning vi har fått, vi har haft bra med möjligheter att få boka in handledningstillfällen och om det varit något vi funderat över har vi fort fått kontakt med handledarna per e-mail. Vi har haft ett bra samarbete och ett intressant ämne som har gjort att vi har varit inspirerande att skriva detta arbete. Under tiden vi har skrivit har vi lärt oss mycket som vi inte tidigare kunde. Därför är vi glada att vi skrev om detta ämne, som kommande pedagoger hoppas vi ha mera kunskap inom detta ämne och redan i ett tidigt skede se om barnet behöver någon form av stöd.

Källförteckning

- Borge, A.I.H., 2015. *Resiliens – Risk och sund utveckling*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Broberg, A., Broberg, M., & Hagström, B., 2012. *Anknytning i förskolan - vikten av trygghet för lek och lärande*. Falkenberg: Team Media Sweden AB.
- Carlberg, M., & Nordin-Jareno, K., 2007. *Internationellt adopterade i Sverige: vad säger forskningen?*. Stockholm: Gothia.
- Edfelt, D., 2017. *Hjärna i förskolan - vägen till barns lärande och utveckling*. Stockholm: Gothia fortbildning.
- Finlands officiella statistik (FOS)., 2016. *Tabellbilaga 1. Adoptioner efter barnets ålder och födelseort 2010-2016*. [Online] http://www.stat.fi/til/adopt/2016/adopt_2016_2017-06-21_tau_001_sv.html [Hämtat:17.01.2018].
- Finlands officiella statistik (FOS)., 2016. *Figurbilaga 1. Adoptioner av utrikesfödda efter födelseland 2016*. [Online:17.01.2018] http://www.stat.fi/til/adopt/2016/adopt_2016_2017-06-21_kuv_001_sv.html [Hämtat:17.01.2018]
- Grina, T., 2015. *Den livsviktiga anknytningen: teori, utredning och behandling*. Stockholm: Gothia fortbildning.
- Grunderna för planen för småbarnspedagogik., 2016. [Online] http://www.oph.fi/download/179348_grunderna_for_planen_for_smabarnspedagogik_2016.pdf [Hämtat: 30.01.2018].
- Hart, S., & Zetterström, G., 2009. *Anknytning och samhörighet*. Malmö: Gleerup.
- Holme, I.M., & Solvang B.K., 1991. *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Interpedia., 2018. *Till den som överväger adoption*. [Online] <https://interpedia.fi/sv/kansainvalinen-adoptio/adoptio/adoptionsprocessen/till-dem-som-overvager-adoption/> [Hämtat: 05.02.2018].
- Interpedia., 2018. *Uppföljningen*. [Online] <https://interpedia.fi/sv/kansainvalinen-adoptio/adoptio/adoptionsprocessen/uppfoljningen/> [Hämtat: 05.02.2018].

- Kansaneläkelaitos., 2017. *Adoption och stöd till familjen*. [Online] <http://www.kela.fi/web/sv/adoption1> [Hämtat: 21.02.2018].
- Kemppainen, M., Kumpumäki, T., Pasanen, K., Tervonen-Arnkil, K., & Timonen, P., 2013. *Adoptio-lapsen etu?*. Jyväskylä: Kopijyvä AB.
- Kvale, S., 1997. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, S., 2009. *Anknytning: i adoptivfamiljens vardag*. Stockholm: Vulkan cop.
- Lindblad, F., 2004. *Adoption*. Lund: Studentlitteratur.
- Lindgren, A-L., Pramling N., & Säljö, R., 2017. *Förskolan och barns utveckling - Grundbok för förskollärare*. Falkenberg: Team Media Sweden AB.
- Orrenius, A-M., 2005. *Trygga relationer - Om anknytning och samhörighet mellan barn och vuxna*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.
- Rikshandboken., 2015. *Barn som är äldre än 2 år vid adoptionstillfället*. [Online] <http://www.rikshandboken-bhv.se/Texter/Anknytning-utveckling-inkolning-mm/Barn-som-ar-aldre-an-cirka-2-ar-vid-adoptionstillfallet/> [Hämtat:29.01.2018].
- Rikshandboken., 2015. *Motorisk utveckling hos adopterade barn*. [Online] <http://www.rikshandboken-bhv.se/Texter/Anknytning-utveckling-inkolning-mm/Motorisk-utveckling-hos-adopterade-barn/> [Hämtat: 29.01.2018].
- Rikshandboken., 2015. *Språkutveckling hos adopterade barn*. [Online] <http://www.rikshandboken-bhv.se/Texter/Anknytning-utveckling-inkolning-mm/Sprakutveckling-hos-adopterade-barn/> [Hämtat:29.01.2018].
- Rikshandboken, L., 2015. *Adoptivbarns anknytning*. [Online] <http://www.rikshandboken-bhv.se/Texter/Anknytning-utveckling-inkolning-mm/Adoptivbarns-anknytning/> [Hämtat: 29.01.2018].
- Rädda Barnen., 2018. *Internationell adoption*. [Online] <https://www.pelastakaalapset.fi/sv/vart-arbete-i-finland/adoptioner/internationell-adoption/> [Hämtat: 05.02.2018].

Rädda Barnen., 2018. *Internationell adoptionstjänst - internationellt barnskydd*. [Online] <https://www.pelastakaalapset.fi/sv/vart-arbete-i-finland/adoptioner/internationell-adoptionstjanst-internationellt-barnskydd/> [Hämtat: 24.01.2018].

Sinkkonen, J & Tervonen-Arnkil, K., 2015. *Lapsi uusissa oloissa – Tietoa sijaishuollosta ja adoptiosta*. Tallinna: Printon.

Statens offentliga utredningar., 2003:49. *Adoption – till vilket pris?*. Stockholm: Socialdepartementet.

Valvira., 2017. *Internationella adoptioner*. [Online] <https://www.valvira.fi/web/sv/socialvard/adoption/adoptionsprocessen/internationella-adoptioner> [Hämtat:24.01.2018].

Westin, M., 2012. *Hamna utanför*. [Online] <https://www.psykologiguiden.se/rad-och-fakta/barn-och-familj/adoption/hamna-utanfor> [Hämtat: 13.02.2018].

Finlands författningssamling

Adoptionslag 20.1.2012/22. www.finlex.fi [Hämtat:17.01.2018].

Lag om småbarnspedagogik 19.1.1973/36. www.finlex.fi [Hämtat:31.01.2018]

Bilaga 1

Intervjufrågor

1. Hur vanligt är det med adopterade barn i er barngrupp?
2. Har du märkt skillnader i de adopterade barnens kognitiva, motoriska eller socioemotionella utveckling? I så fall vilka?
3. Upplever du att det finns skillnader i de adopterade barnens anknytning? Om man ser på de tre anknytningsmönstren, trygga, otrygga men organiserad och desorganiserad anknytning.
4. Beaktar ni de adopterade barnen på något speciellt sätt i daghemmet? Och samarbetar ni extra mycket med de adopterade barnens föräldrar?
5. Framkommer det i daghemmet om barnen har varit med om traumatiska händelser? Vilka symptom har barnen visat och hur beaktar ni dem?
6. Har ni stött på något svårtolkat beteende av de adopterade barnen?
7. Har ni reagerat på att de adopterade barnen skulle varit senare i sin språkutveckling?
8. Förekommer det att de internationellt adopterade lämnas utanför i barngruppen?
9. Vilka faktorer anser du är viktiga så att de adopterade barnen inte lämnar efter i utvecklingen?
10. Vilken riskfaktor tror du har den största påverkan för att barnen kan lämnas efter i utvecklingen?
11. Vad ser du som de största skillnaderna om du jämför de adopterade med de övriga barnen i barngruppen?
12. Ser du skillnader i ett internationellt adopterat barn jämfört med ett nationellt adopterat barn i utvecklingen?
13. På vilket sätt anser du att adoptionsåldern påverkar barnen i utvecklingen?